штотыднёвая
грамадска-асветніцкая
газета
KIMPRESS.BY

КУЛЬТУРА

6
жніўня
2022 г.
№32 (1575)

Свой стыль у сакральным мастацтве. Ці ёсць этычныя межы? 14

Штосьці такое ў нас закладзена. Анёл, скрыня і Жэнік-Бэтлік 4

Чым парадаваць вяскоўцаў, або У замках прыціхлі прывіды 10

Серыялы, кліпы, буктрэйлеры... Адметны шанец для маладзі 2

Дзе шукаць сапраўдныя скарбы? Пяць крокаў да ўдалага фэсту 11

Лялечныя забавы? Мастацкія знаходкі, здольныя рушыць тэатр наперад 8

Як музею выканаць план паслуг і чым здзівіць турыстаў? Сакрэты поспеху 13

Зберагчы нашы скарбы

Рэстаўрацыйная служба Нацыянальнага мастацкага музея пад кіраўніцтвам Аркадзя Шпунта — найбуйнейшая ў краіне. Нядаўна адмыслоўцы атрымалі новыя памяшканні, якім пазайздросцяць замежныя калегі. Паступова музейны аддзел мусіць вырасці да сапраўднага рэспубліканскага цэнтра.

Працяг тэмы на ст. 5

9 771994 478007 22032

У нумар

Аляксандр Лукашэнка заявіў аб гатоўнасці прыняць у беларускую сям'ю прыстойных і добрых суседзяў.

Падчас працоўнай паездкі ў Мядзельскі раён Кіраўнік дзяржавы адзначаў, што ў Беларусі прадастаўляюць грамадзянства перасяленцам з Украіны і гэта пытанне вырашаецца апаратыўна. "Хутчэй ужо не бывае. Таму што ў нас Прэзідэнт можа прыняць у грамадзянства. А мне на стол дакументы — затрымкі не будзе. Гэтак жа будзе і літоўцам, латышам і палякам", — запэўніў Прэзідэнт. Што датычыцца раней уведзенага бязвізавага рэжыму для жыхароў Польшчы, Літвы і Латвіі, галоўная прычына гэтага не ў галіне эканомікі, запэўніў беларускі лідар, хоць на гэтым можна і крыху зарабіць. "Галоўнае — каб людзі ўбачылі, што побач з імі жывуць нармальныя людзі", — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

***

Міністр культуры Анатолій Маркевіч 3 жніўня правёў прыём грамадзян і адказаў на самыя хвалюючыя пытанні.

Былі агучаныя праблемы працаўладкавання, удзелу артыстаў у культурных мерапрыемствах, вяртання культурных каштоўнасцей у Рэспубліку Беларусь і іх рэстаўрацыя.

***

Рабочая група Міністэрства культуры наведала ўстановы культуры Гродзенскай вобласці.

Мэта паездкі — вывучэнне эфектыўнасці работы ўстаноў у Гродзенскім, Ваўкавыскім, Дзятлаўскім, Іўеўскім, Карэліцкім, Лідскім, Мастоўскім, Навагрудскім, Астравецкім, Ашмянскім, Скідзельскім, Слонімскім, Смаргонскім і Шчучынскім раёнах. Члены рабочай групы правялі адзіны дзень інфармавання, прамую тэлефонную лінію і прыём грамадзян. Былі абмеркаваныя задачы сферы культуры, шляхі вырашэння праблем і пытанні ўдасканалення сумеснай работы ведамства і рэгіянальных устаноў.

Падрабязнасці — у наступным нумары.

***

Першы намеснік міністра замежных спраў Сяргей Алейнік падчас знаходжання ў Нью-Дэлі з нагоды 30-годдзя ўстанаўлення дыпламатычных адносін паміж Рэспублікай Беларусь і Рэспублікай Індыя ўзгадніў падыходы да далейшага развіцця беларуска-індыйскага супрацоўніцтва ў палітычнай, гандлёва-эканамічнай і культурнай сферах.

На перагаворах таксама дамовіліся актывізаваць работу па рэалізацыі сумесных праектаў. Акрамя гэтага, адбылася ўрачыстая цырымонія гашэння памятнай паштовай маркі.

***

Беларускія знакамітасці прынялі ўдзел у рэспубліканскай інфармацыйна-асветніцкай акцыі "Крок да поспеху", якая праходзіць на базе дзіцячых аздараўленчых лагераў.

У межах арганізаваных мерапрыемстваў ладзяцца нефармальныя сустрэчы моладзі з беларускімі навукоўцамі, спартсменамі, артыстамі і творчымі калектывамі. Алена Ланская, Ірына Дарафеева, арт-група "Беларусы", гурт "Аура" і многія іншыя гутараць на тэмы асабістага росту, прафесійнай арыентацыі, пераадолення страхаў і няўпэўненасці ў сабе. Інтэрактыўныя гутаркі будуць праходзіць да канца жніўня.

Міжнародны навукова-практычны семінар "Захаванне нематэрыяльнай культурнай спадчыны краін СНД у кантэксце глабальных выклікаў" пройдзе 15—17 лістапада ў Мінску.

Да ўдзелу запрашаюцца навукоўцы і эксперты ў галіне аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны дзяржаў — удзельніц СНД.

Арганізатарам семінара выступае Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь сумесна з Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў пры падтрымцы Міждзяржаўнага фонду гуманітарнага супрацоўніцтва дзяржаў — удзельніц СНД.

Падрабязнасці — на сайце Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.

На фота: абрад "Юр'еўскі карагод" у вёсцы Пагост Жыткавіцкага раёна, уключаны ў спіс Сусветнай нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO

Новыя перспектывы для помнікаў

Чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства адбылася 2 жніўня. Дзякуючы сродкам відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Анатолій Маркевіч адзначаў, што Міністэрства культуры — адно з нямногіх ведамстваў, якое засвоіла плаванькі назначэнні першага паўгоддзя, у выніку чаго адбылося падпісанне Указа Прэзідэнта аб удакладненні дзяржаўнай інвестыцыйнай праграмы. У адпаведнасці з ім, дадатковыя сродкі будуць выдзеленыя на правядзенне рэстаўрацыйных работ на такіх аб'ектах з Дзяржаўнага спісу гісторыка-культурнай спадчыны, як Спаса-Праабражэнская царква XII стагоддзя ў Полацку, касцёл Божага Цела XVI стагоддзя ў Нясвіжы і палацава-паркавы комплекс Булгакаў XIX стагоддзя ў Жылічах, а таксама на работы на будынку Мінскага дзяржаўнага мастацкага каледжа імя А.К. Глебава.

Міністэрствам культуры таксама падрыхтаваная прапанова на выдзяленне сродкаў з Фонду Прэзідэнта па падтрымцы культуры і мастацтва для правядзення рэстаўрацыйных работ на пяці аб'ектах з Дзяржаўнага спісу гісторыка-культурнай спадчыны, такіх як капліца-пахаваль ня Ажэшкаў XIX стагоддзя ў Закозелі Драгічынскага раёна, палац Сапегаў XVIII стагоддзя ў Ружанах Пружанскага раёна, замак Сапегаў XVII стагоддзя ў Гальшанах Ашмянскага раёна, палацава-паркавы комплекс Агінскіх XIX стагоддзя ў Залессі Смаргонскага раёна і Свята-Раства-Багародзіцкая царква XVI стагоддзя ў Мураванцы Шчучынскага раёна.

Дарогу маладым!

З 1 жніўня на базе кінастудыі "Беларусьфільм" пачала сваю дзейнасць студыя маладзёжнага кіно "Смолк@".

У апошнія гады Беларусьфільм актыўна развіваецца ў розных кірунках. На дадзеным этапе кінастудыя з'яўляецца не толькі кінавытворчай кампаніяй, але і імкнецца стаць кластарам як для вопытных кінематаграфістаў, так і для маладых спецыялістаў. Нацыянальная калыска кіно пашырае ўплыў на міжнародны арэне, а таксама развівае творчыя праекты на роднай зямлі. Напрыклад, займаецца арганізацыяй такіх акцый, як "Кінаўрокі гісторыі: «Ідзі і глядзі»".

Маладзёжная кінастудыя стане структурным падраздзяленнем "Беларусьфільма". Ідэя стварэння такога праекта на базе ўстановы не новая, але, як адзначаюць арганізатары ініцыятывы, у мінулыя разы задумка хутка згасала. Шанец стаць сябрам "Смолк@" будзе ў кожнага таленавітага маладога чалавека. Галоўнае гарэць ідэяй стварэння якасны, цікавы прадукт у сферы кінематографа.

— Калі мы не будзем займацца моладдзю, то ёй займецца нехта іншы. Мы павінны даць магчымасць маладым людзям праявіць сябе. Студыя "Смолк@" павінна стаць своеасаблівай лабараторыяй, дзе будуць вярыцца свежыя ідэі. Цяпер мы намацваем свой шлях, таму што гатовага рэцэпту поспеху няма. Але ёсць вялікае жаданне і патэнцыял, які зараджае нас рухацца далей, — каментуе падзею генеральны дырэктар кінастудыі "Беларусьфільм" Уладзімір Міхайлавіч Карачэўскі.

Асноўнай ідэяй стварэння маладзёжнай кінастудыі стала жаданне наладзіць камунікацыю паміж моладдзю ў сферы кіно. Маладых людзей хвалююць адноўкавыя праблемы, яны лепш разумеюць адно аднаго. Зыходзячы з гэтага ім лягчэй бесперашкодна размаўляць на зразумелай мове, спрабаваць дастукацца адно да другога праз кінастужкі.

Мастацкі кіраўнік студыі маладзёжнага кіно, прадзюсар **Алена Віктараўна Турава** бачыць бліжэйшае развіццё праекта ў наступным: "Цяпер наша задача — гэта акумуляваць творчыя кадры з усёй краіны. І неабавязкова будуць прыцягвацца студэнты з Акадэміі мастацтваў і Інстытута культуры, хаця з імі праца будзе весціся ў першую чаргу. Мы чакаем творчых людзей, якія маюць фантазію, энергію і жаданне працаваць дзеля развіцця беларускага кіно. Наша каманда імкнецца максімальна шырока апавясціць і зацікавіць гэтай ідэяй навучальныя ўстановы, творчыя лабараторыі і студыі ў розных гарадах. Калі нам удасца прыцягнуць маладыя кадры, наступным этапам стане дапамога ў самавыяўленні і рэалізацыі. Не выключана, што мы дапаможам здымкам першых фільмаў. Адразу скажу, што прыярытэт будзе аддавацца кароткаму метру, гэта зыходзіць чыста з практычнага падыходу".

Працаваць у маладзёжнай студыі будуць не толькі людзі, якія знаходзяцца ў штаце арганізацыі. Плануецца прыцягваць розных спецыялістаў, у якіх ёсць творчы патэнцыял, нестандартныя прапановы. Да канца жніўня будзе аб'яўлены шэраг крытэрыяў па наборы ў творчыя групы. Усіх ахвочых чакае конкурсны адбор, які будзе праведзены ў фармаце сумоўя і прадастаўлення партфоліа.

У творчай студыі "Смолк@" будзе праходзіць праца па розных кірунках: напярэдадні такія праекты, як альманахі з гульнявымі навелямі, серыялы, рэкламныя ролікі, відэакліпы, буктрэйлеры.

У дадзеным праекце плячо ў плячо будуць працаваць і вучыцца не толькі сцэнарысты і рэжысёры, але таксама і маладыя аператары і гукарэжысёры. Кадры, якія будуць пісаць новыя старонкі ў гісторыі беларускага кіно.

Увосень кінастудыя "Беларусьфільм" мае намер запусціць некалькі курсаў для гукарэжысёраў і сцэнарыстаў. Фармат навучання будзе двух відаў: платны і бясплатны. Таксама ў планах кінастудыі арганізацыя шэрагу сустрэч з мэтрамі кінаіндустрыі, якія будуць прымаць удзел у здымках фільмаў на тэрыторыі Беларусі.

Настасся ЮРКЕВІЧ

Тэатральныя дзеі-падзеі

Пачатак новага тэатральнага сезона будзе традыцыйна адзначаны Міжнародным фестывалем "Белая Вежа", што пройдзе ў Брэсце
9–16 верасня, прычым ужо 26-ы раз. Сёлета форум цалкам прысвечаны Году гістарычнай памяці.

Статыстыка фестывалю — неверагодная, асабліва пры цяперашніх складанасцях. 27 спектакляў (ажно да васьмі на дзень, адзін з якіх паказваецца двойчы), 24 тэатры з 9-ці краін свету, уключаючы Беларусь: з Арменіі, Балгарыі, Грэцыі, Даніі, Кыргызстана, Польшчы, Расіі, Узбекістана. Улічваючы мноства сумесных пастановак, здзейсненых замежнымі рэжысёрамі, колькасць краін-удзельніц насамрэч яшчэ большая. Дый уласна беларуская геаграфія не абмяжоўваецца двума брэсцкімі вядучымі калектывамі і трыма сталічнымі: да іх трэба дадаць абодва тэатры Магілёва — драматычны з вадэвілем "Бяда ад пяшчотнага сэрца" і тэатр лялек з "Дзівосным прыгодамі паноў Кубліцкага ды Заблоцкага", Гомельскі гарадскі маладзёжны тэатр, Гродзенскі абласны тэатр лялек — абодва з нядаўнімі прэм'ерамі, — Народны маладзёжны тэатр "Кола" з Віцебска.

Жанравая палітра, як заўжды, самая размаітая: тут і драматычныя спектаклі, і музычныя, адзін вялічны, шматлікія творчыя працы тэатраў лялек, як ніколі шмат монаспектакляў — ажно шэсць. Тэматыка таксама разнастайная: ад дзіцячых казак, пачынаючы з 0+, да складаных псіхалагічных праблем і філасофскіх пытанняў.

— Фестываль праходзіць у Год гістарычнай памяці, — падкрэслівае дырэктар фестывалю, мастацкі кіраўнік Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, рэжысёр Аляксандр Козак. — Таму практычна ўсе ўключаныя ў праграму спектаклі — менавіта пра гэта.

Сапраўды, праз усе спектаклі, у тым ліку дзіцячыя, чырвонай ніткай праходзіць тэма гістарычнай памяці, што вырашаецца і праз фальклорныя вытокі, і праз далучэнне да розных эпох, уключаючы нядаўнія савецкія часы, і праз захоўванне светлай памяці пра родных і блізкіх, што сышлі ад нас назаўжды. Як ніколі, шмат спектакляў пра Другую сусветную вайну. Тут і "Альпы. Сорак першы" Беларускага дзяржаўнага ТЮГа паводле "Альпійскай балады" Васіля Быкава, і "Эсімдэ" з Кыргызстана паводле аповесці "Мацярынскае поле" Чынгіза Айтматава ў пастаноўцы рэжысёра з Казахстана, і "Ціха тут на досвітках..." з Гомеля паводле знакамітай, двойчы экранізаванай аповесці Барыса Васільева пра жанчын на вайне, і спектакль пасадароў "Не пакідай мяне..." па аднайменнай п'есе Аляксея Дударава, прысвечанай той жа жаночай тэме. А "Жыццё" тамтэйшага тэатра лялек у пастаноўцы галоўнага рэжысёра калектыву Дзяніса Казачука паводле "Апавядання пра мёртвага старога" Андрэя Платонава, дзе таксама закранаецца Вялікая Айчынная, пройдзе ўвогуле ў Армейскім клубе на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці.

Цікавостак — безліч. Як заўсёды, у час фестывалю будзе працаваць экспертны савет, складзены з тэатразнаўцаў і крытыкаў розных краін. Штодзень будуць ладзіцца абмеркаванні праглядженых спектакляў, сярод іх будуць вызначаны найлепшыя. Усяго за мінулыя гады, пачынаючы з 1996-га, фестываль ахапіў больш як 700 спектакляў з 58-і краін свету. "Белавежская" тэатральная скарбонка папаўняецца!

Надзея БУНЦЭВІЧ

Дзе хлеб — там і песня

Жніво ў самым разгары. На палях побач з хлебаробамі працуюць і работнікі культуры.

Свята "Зажынкі" заспела ў полі механізатараў КСУП "Гальшаны". Месцам сустрэчы з аграрыямі стала пшанічнае поле паблізу вёскі Міхайлаўшчына. На свята таксама з'ехаліся работнікі зернесушыльных комплексаў, спецыялісты — усе, хто задзейнічаны ва ўборачным сезоне. На лінейку гатоўнасці механізатары, трактарысты, кіроўцы выставілі збожжаўборачныя камбайны, МАЗы, трактары з прычэпамі і прэс-падборшчыкамі, іншую тэхніку, якая працае на жніве.

Свята адкрыў кіраўнік гаспадаркі Мікалай Праўка. Ён павіншаваў работнікаў калектыву з пачаткам галоўнай і адказнай кампаніі — жнівом, пажадаў аграрыям здароўя і плённай працы.

Пад матывы народнай музыкі дзяўчаты ў нацыянальных строях паднеслі кіраўніку гаспадаркі зажыначны сноп, а камбайнерам — букеты каласкоў пшаніцы з палявымі кветкамі і пажаданнямі, каб гальшанцы і ўсе беларусы заўсёды былі з хлебам. Самадзейныя артысты не скупіліся на прывітанні і музычныя падарункі для працаўнікоў палёў.

У гэты ж дзень у Гальшанскіх храмах адбыўся малебен за аграрыяў. Святары праваслаўнай і каталіцкай канфесій прыехалі на поле, каб блаславіць механізатараў на шчодры ўраджай, пажадаць ім здароўя і ласкі.

Павіншавала работнікаў галоўны агранам Валянціна Чаплінская.

— Гальшаны з года ў год трымаюць першынство і па валавым зборы, і па ўраджайнасці, і па захаванні тэхналогій, і па якасці. Давайце і сёлета трымаць гэтую высокую планку, — падбадзёрыла яна працаўнікоў.

Узяў слова і галоўны інжынер Станіслаў Роўба.

— У нас падабраўся добры працаздольны калектыў. Мы своечасова падрыхтавалі тэхніку. Засталося праявіць настойлівасць і паспяхова папрацаваць, — сказаў ён.

І, вядома ж, удзельнікаў жніва павіншавалі работнікі Ашмянскага аддзела культуры і вольнага часу. Працаўнікам хлебнай нівы яны падарылі добры настрой не толькі музыкай і песнямі, але і запрасіўшы за стол з прысмакамі, выпечкай, квасам. Падчас пачастункаў механізатараў таксама натхнялі творчасцю.

Ледзь адгучалі апошнія акорды, загрукталі магутныя маторы камбайнаў. Палілося ракой залатое збожжа. Яно сіонім слова жыццё: будуць людзі працаваць — будзе хлеб — будзем сытыя і шчаслівыя ўсе.

Фота прадастаўлена аддзелам метадычнай работы ДУК "Ашмянскі РЦК"

Ёсць пытанне!

Яшчэ адно тэатральнае свята распачнецца 11 лістапада ў Бабруйску: VIII Рэспубліканскі фестываль нацыянальнай драматургіі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча. Выступяць тут прафесійныя беларускія трупы з усёй краіны з выключна нацыянальнымі тэмамі спектакляў. Што асаблівага адбудзецца?

Марыя Яроміч, адміністратар Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча:

— Ужо запланавана беларуская праграма ў выкананні беларускіх тэатраў. Напрыклад, будзе пастаўлена п'еса А. Дударава "Чорная панна Нясвіжа", "Альпійскую баладу" В. Быкава пакажуць адразу два тэатры, будзе пастаўлена п'еса сучаснага сцэнарыста А. Макейчыка. Прыедзе на фестываль багата тэатраў з Мінска, Магілёва, Віцебска, Брэста. Паколькі праходзіць наш фестываль раз на два гады, аншлаг чакаецца на кожным спектаклі. Але больш за ўсё наш глядач любіць РТБД, Купалаўскі тэатр, Магілёўскі абласны драматычны тэатр.

На гэтым тыдні студэнцкі атрад "Машэраўцы" Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта прыступіў да работ на мемарыяльным комплексе "Хатынь". Студэнты будуць дапамагаць будаваць музей, працаваць на мемарыяле "Могілкі вёсак", займацца добраўпарадкаваннем тэрыторыі. Як арганізаваны быт і работа студэнтаў?

Надзея Шахоўская, кіраўнік рэспубліканскага штаба студатрадаў БРСМ:

— "Машэраўцы" будуць працаваць на мемарыяльным комплексе "Хатынь" два тыдні, а пасля іх зменіць студатрад з Гродна. Праца вельмі інтэнсіўная, таму што музей плануецца завяршыць у сакавіку 2023 года. Перад пачаткам работы для моладзі правялі экскурсію, адбылося адданне павагі ахвярам вайны. Жывуць і харчуюцца студэнты ў інтэрнаце БНТУ №3 у Мінску. Вядома, часы працы ў студатрадзе незабыўныя і пойдуць на карысць і месцу, якое добраўпарадкуецца, і самім навучэнцам.

Дзяржава робіць усё магчымае, каб забяспечыць установы культуры аўтатэхнікай, у тым ліку праз выдзяленне фінансавых сродкаў. Ёсць магчымасць браць аўтамабілі ў лізінг. Як абстаяць справы з гэтым у Акцябрскім раёне Гомельскай вобласці?

Карына Курсевіч, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Акцябрскага раёна:

— У нашым раёне ў наяўнасці чатыры аўтамабілі, якія працуюць на карысць сферы культуры. Гэта і бібліобус, і новы мікрааўтобус аўтаклуба, і аўтобус для гастроляў пры цэнтры вольнага часу, і аўтобус для кінавідэапракату. Як паказвае практыка, гэтай тэхнікі хапае, каб насычаць жыхароў нашых малых населеных пунктаў культурнымі паслугамі. Вядома, мы хацелі б мець яшчэ легкавы аўтамабіль, але ўсё наперадзе. Гэта таму, што мы імкнёмся ашчадна ставіцца да маёмасці, своечасова рамантуем яе, а яшчэ таму, што ў пэўны час аблвыканкам выдзяляе грошы на набыццё аўтатэхнікі.

Падрыхтаваў Павел САЛАЎЁЎ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Вайна і мір народнага тэатра

Нядаўна мы пісалі аб наданні статусу нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці лялечнаму тэатру "Віцебскі жлоб" (гл. № 30 (1573) ад 23 ліпеня). Ведаючы, што падобныя традыцыі захаваліся і ў іншых мясцінах краіны, мы прапанавалі чытачам падзяліцца звесткамі аб іх. Першы водгук прыйшоў з Міра, і тамтэйшая гісторыя так нас зацікавіла, што мы вырашылі распавесці пра яе падрабязней.

Аб аднаўленні традыцыі мірскай батлейкі распавядае намеснік дырэктара па вучэбна-выхаваўчай рабоце Мірскага дзяржаўнага мастацкага прафесійна-тэхнічнага каледжа, кіраўнік народнага тэатра «Батлейка» **Канстанцін Петрыман.** Гісторыя гэтая непасрэдна звязаная з аднаўленнем славутага Мірскага замка, якое распачалося ў 1980-я гады. Менавіта тады ў мястэчку Мір Карэліцкага раёна было адкрытае мастацкае прафесійна-тэхнічнае вучылішча будаўніча-рэстаўрацыйных работ, якое мусіла рыхтаваць у тым ліку і адмыслоўцаў, якія пазней былі б задзейнічаныя ў рэстаўрацыі замкавых муроў.

І менавіта ў гэтай установе ў 1989 годзе былі адроджаныя — упершыню пасля амаль паўвекавога перапынку — прадстаўленні батлейкі ў Міры. На чале батлейшчыкаў у той час стаяла архітэктар Галіна Жаровіна. Тады ж была выбрана і скрыня для батлейкі, якую выкарыстоўвае тэатр і сёння — то-бок ёй споўнілася ўжо больш за трыццаць гадоў. Вырабілі яе паводле ўзору магілёўскай батлейкі, якая знаходзіцца ў адным з музеяў Санкт-Пецярбурга. А ў 1992 годзе ў мірскі каледж прыйшоў працаваць Канстанцін Петрыман, якому суджана было пераняць справу адраджэння тутэйшай батлейкі. Выкладчык біялогіі, ён з усмешкай згадвае, што спачатку нават не марыў трапіць у лік батлейшчыкаў, якія выглядалі своеасаблівай вышэйшай кастай. Але лёс склаўся так, што з 2011 года развіццём народнага тэатра кіруе менавіта ён.

ПАМЯЦЬ СТАРОГА МЯСТЭЧКА

Была праведзеная вялікая праца па выяўленні любых сведчанняў аб тых традыцыях батлеечных прадстаўленняў, якія бытавалі менавіта ў Міры, — і адшукаць іх удалося не ў архівах, а сродкамі вуснай гісторыі. Пашчасціла знайсці старых месцічаў, якія яшчэ памяталі колішнія паказы батлейкі, што ладзілі ў Міры ў сярэдзіне мінулага стагоддзя браты з прозвішчам Сілко. Пра Яўгена Сілко, які меў мянушку "Жэнік-Бэтлік", вядома таксама, што падчас Вялікай Айчыннай вайны ён змагаўся на фронце, быў паранены ў нагу, а пасля граў у местачковым аркестры.

Дзякуючы сведчанням жыхароў Міра ўдалося аднавіць цэлыя фрагменты батлеечных прадстаўленняў — бо самі іх тэксты, на жаль, нідзе не былі зафіксаваныя, таму іх давялося адтэгэтую грэшную душу. Але Салдат адратоўвае сябе праз дапамогу Жаброўцы і Ліхвяру. Адноўленыя "Салдат і чорт" былі прэзентаваныя публіцы ў 2014, а ўжо ў 2016 атрымалі цэлы шэраг узнагарод падчас Міжнароднага фестывалю лялечных тэатраў "Нябёсы", рэгіянальнага фестывалю "Чароўны свет батлейкі" і адкрытага рэспубліканскага дабрачыннага фестывалю "Мірны фэст у Мірскім замку".

ВЯРТАННЕ СКРОЗЬ ПАКАЛЕННІ

На жаль, традыцыі аўтэнтычнай батлейкі ў Міры пачалі знікаць у сярэдзіне XX стагоддзя. Прадстаўленні народнага лялечнага тэатра мелі містычна-рэлігійны характар і багата ў чым засноўваліся на біблейскіх тэкстах, а ў тагачаснай савецкай дзяржаве, дзе панавалі ідэі атэізму, такія звычаі не віталіся. Дый на змену батлейшчыкам, якіх некалі з такім нецярпеннем чакалі натоўпы на рынкавых плошчах, прыйшлі новыя забавы — у тым ліку і тэлебачанне.

Тым не менш, як ні парадаксальна, ужо праз нейкія пару дзесяцігоддзяў, калі атэістычны ціск аслабіўся, батлейка пачала вяртацца з нябыту, адраджаючыся па ўсёй краіне. Гэты прыклад добра паказвае, што сапраўдныя каштоўнасці, калі яны насамрэч важныя для той ці іншай супольнасці, маюць уласцівасць выжываць і зберагацца нават у самых неспрыяльных умовах. Канстанцін Петрыман прыгадвае, што аднойчы паказ батлейкі вельмі ўсцешыў бабулю, якую дзеці прывезлі ў Мір з вёскі, — яна прыгадала, што бацькі распавядалі ёй пра тыя самыя прадстаўленні братоў Сілко. Такія водгукі найлепш сведчаць, што справа, якую робяць энтузіясты лялечнага тэатра, недарэмная.

Напрыканцы гутаркі ў маёй памяці раптам усплывае абсалютна забыты ўспамін, якім я зараз жа дзялюся з суразмоўцам: я ж і сам у дзяцінстве рабіў з нейкай кардоннай скрыні батлейку, спрабаваў паказваць у ёй нейкія сцэнкі на Раство. Канстанцін Петрыман зноў смяецца: "Значыць, штосьці такое ў нас закладзена генетычна". Сёння мірскую батлейку паказваюць навучэнцы тамтэйшага каледжа, не развітваюцца з лялечным тэатрам і некаторыя з выпускнікоў, а значыць, традыцыя гэтая мае сваю пераемнасць ды ўсе шанцы на захаванне і ў будучыні.

Антон РУДАК
Фота з архіва Канстанціна Петрымана

Канстанцін Петрыман

Яўген Сілко ў мясцовым аркестры ў пасляваенны час

Гэтай батлейцы ўжо болей за трыццаць гадоў

Чаго бракуе, каб зберагчы прыгажосць?

У дбалых руках рэстаўратараў Нацыянальнага мастацкага музея шэдэўры атрымліваюць другое жыццё. Напрыклад, адмыслоўцы вяртаюць ім першапачатковы выгляд, вызваляючы аўтэнтычныя творы ад напластаванняў наступных эпох. Тое, што адбываецца ў майстэрнях, чалавек неабазнаны прыме за чараўніцтва. Для супрацоўнікаў жа гэта справа звычайная — са сваімі сакрэтамі і праблемамі.

У лістападзе пасля будаўнічарэстаўрацыйных работ музейныя спецыялісты атрымалі новы дом. На другім і трэцім паверхах прыстасаванага будынка на вуліцы Кірава размясціліся 14 майстэрняў па рэстаўрацыі алейнага жывапісу, старажытнабеларускага мастацтва і дэкаратыўна-прыкладных твораў, а таксама дапаможныя памяшканні. У пакоі фотафіксацыі прадметы здымаюць да рэстаўрацыі і на ўсіх яе этапах. Такім чынам нават выдаленыя фрагменты можна захаваць дакументальна — у адмысловым пашпарце. Таксама ў агульным карыстанні знаходзяцца майстэрні для пакрыцця прадметаў лакам і рэстаўрацыі буйнафарматных твораў. А дзякуючы пабудове пераходу стала прасцей дастаўляць творы з фондасховішчаў у майстэрні.

АД МУЗЕЙНАГА АДДЗЕЛА ДА РЭСПУБЛІКАНСКАГА ЦЭНТРА

Больш за дзесяцігоддзе таму ўзнялі пытанне аб адкрыцці Рэспубліканскага цэнтра рэстаўрацыі і кансервацыі, дзе працавалі б з музейнымі прадметамі з розных устаноў краіны і рыхтавалі кадры. Праект стварэння гэтай структуры нават унеслі ў дзяржаўную праграму "Культура Беларусі" на 2011—2015 гады. У 2016-м тагачасны намеснік міністра культуры Аляксандр Яцко паведаміў, што цэнтр з'явіцца пасля завяршэння рэканструкцыі Нацыянальнага мастацкага музея. Пакуль падраздзяленне не з'явілася. Ці значыць гэта, што ад ідэі адмовіліся?

— Наша служба мусіць паступова развівацца да цэнтра, а не рыўком. Ідзе паслядоўнае паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы, фарміраванне калектыву. Гадоў восем таму штат быў значна меншы. Калі на далягляздзе з'яўляліся талковыя людзі, мы стараліся завабіць іх. І сёння ў нас даволі сур'ёзны калектыў, які хацелася б не расцярушыць, — тлумачыць намеснік генеральнага дырэктара па агульных пытаннях і рэстаўрацыі **Сяргей Вечар**.

Па словах Сяргея Уладзіміравіча, каб аддзел навукова-рэстаўрацыйных майстэрняў перарос у рэспубліканскі цэнтр, трэба забяспечыць яго неабходным абсталяваннем, у тым ліку для фізіка-хімічных даследаванняў, бо без іх немагчыма правесці рэстаўрацыю якасна. Пакуль рэстаўрацыйнае абсталяванне набыта не ў поўным аб'ёме. У музеі з разуменнем ставяцца да сітуацыі, але не могуць не сказаць: над аснаўшэннем яшчэ трэба працаваць. Напрыклад, каб у кожнага супрацоўніка быў як мінімум свой мікраскоп і камп'ютар. Між іншым, рэстаўратары не сядзяць з працягнутай рукой, імкнуцца ашчадна выкарыстоўваць наяўнае абсталяванне. Сёлета ўласнымі сіламі музей адрамантаваў стары вакуумны стол для рэстаўрацыі буйнафарматных твораў.

Акрамя абсталявання, неабходна адпрацаваць методыку дзейнасці цэнтра і вызначыцца, якія менавіта прадметы накіроўваць туды. Верагодна, ёсць сэнс стварыць падобныя лакальныя ўстановы ў абласных цэнтрах, каб яны закрывалі патрэбы рэгіёнаў, а ў сталіцу адпраўляць найбольш каштоўныя творы.

— Натуральна, наша мэта — займацца кансервацыяй і рэстаўрацыяй прадметаў, якія складаюць калекцыю мастацкага музея. Але з улікам таго, што наша служба найбуйнейшая ў краіне і што вялікая колькасць устаноў не ахоплена рэстаўрацыяй, мы выступалі з ініцыятывай стварэння такога цэнтра. Мы збіралі статыстыку ў 2018 годзе, і на той момант на Магілёўскую і Мінскую вобласці было па адным рэстаўратары. У лакальных, рэгіянальных музеяў павінна быць магчымасць аддаць прадметы на рэстаўрацыю. Такі вопыт ёсць у суседніх краінах. І наш музей гатовы нават адкласці некаторыя свае прадметы і аказаць паслугі калегам, — кажа Сяргей Вечар і дадае: — Але рэстаўрацыя не можа быць бясплатнай. Значыць, музеі і іх заснавальнікі павінны прадугледжваць сродкі на рэстаўрацыю. Працэс не такі танны.

ВЫХАВАЦЬ МАЙСТРА

Немагчыма казаць пра развіццё рэстаўрацыйнай службы без вырошчвання кадраў. У вышэйшых навучальных установах краіны рыхтуюць адмысловуцаў, але ўніверсітэцкіх заняткаў недастаткова. У гэтай справе немагчыма без практыкі, і трэба мець вытворчую базу, дзе пад наглядам майстра малады чалавек можа развіваць навыкі. Студэнты, якія сапраўды хочуць развівацца ў гэтай сферы, самі прыходзяць у музей спасцігаць сакрэты прафесіі. "Яны пастаянна бегалі сюды па ўласным жаданні, загадчык аддзела арганізаваў куратарства над імі. І маладыя людзі назапашвалі вопыт, а потым музей зрабіў заяўку на размеркаванне, бо мы ўжо ведалі, што бяром не ката ў мяху", — дзеліцца Сяргей Вечар. Так пачынала свой шлях выпускніца ўніверсітэта культуры і мастацтваў Марта Зіміна, цяпер сакратарка рэстаўрацыйнай рады. Але ж гэта ўласная ініцыятыва, а варта было б запачатковаць сістэмную працу. І ў гэтым кірунку ёсць добрыя весткі: Нацыянальны мастацкі музей заключыў дамову з Беларускім дзяржаўным універсітэтам культуры і мастацтваў аб арганізацыі філіяла кафедры, дзе рыхтуюць рэстаўратараў.

НАСКРЭЗЬ ГРОШАЙ СКАЛЬПЕЛЕМ

Міністэрства культуры паставіла перад музеем задачу зарабляць на рэстаўрацыі. Пазіцыя ведамства зразумелая: варта паціху вяртаць укладзеныя грошы, а далей выходзіць на самазабеспячэнне. Нацыянальны мастацкі ўжо аказвае паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва фізічным і юрыдычным асобам. Ахвотныя могуць даверыць прафесіяналам алейны і тэмперны жывапіс, паліхромную скульптуру, мэблю, графіку і старадрукі, вырабы з металу, керамікі, фарфору і тканіны. Таксама ў музеі можна замовіць папярэднія даследаванні і кансультацыі — ад агляду да рэнтгенаграфіі.

Да прыкладу, у майстэрні загадчыка аддзела **Аркадзя Шпунта** цяпер у працы прыватная замова. "Абслугоўваем насельніцтва. Вось чалавек заможны вырашыў, што ў яго на малой радзіме гіне царква, і захацеў аднавіць яе. Там іканастас з трынаццаці карцін. Задумаў прывесці да ладу, заплаціў музею — мы зрабілі каштарыс і займаемся гэтымі творамі ўжо другі год", — расказвае Аркадзь Самуілавіч.

Аднак ёсць у "бізнесе на рэстаўрацыі" падводныя камяні. Як ужо сказана, хаця б забяспечанасць абсталяваннем. "Нарэшце мы маем свой дом. Гэта нямала. Я чакаў гэтага 50 гадоў. Што тычыцца плошчаў, якія мы займаем, гэтаму могуць пазайздросціць не толькі ў постсавецкіх краінах, бо кожны рэстаўратар тут мае асобную майстэрню. Іншая справа, што аснашчэнне амаль адсутнічае. Будзем спадзявацца, што раз дах ёсць над галавой, то і абсталяванне атрымаем", — дзеліцца Аркадзь Шпунт. Але на інструментах праблемы не заканчваюцца. Хуткага і вялікага прыбытку ад падобнай справы чакаць не варта, бо працэс рэстаўрацыі патрабуе карпатлівасці і не дапускае спешкі.

— Нават калі б мы атрымалі абсталяванне... Людзі не разумеюць, што ў нашым выпадку гэта даецца не дзеля таго, каб рабіць хутчэй, а каб рабіць больш якасна! Помнік на тое і помнік, што ён унікальны. І працаваць з ім трэба столькі, колькі патрабуецца. Год — значыць, год будзем рабіць, пяць — значыць, пяць. Мы павінны захаваць яго. Пра гэта нідзе не кажуць ужо, увесь свет гэта разумее.

Загадчык майстэрняў ледзь не на пальцах тлумачыць: вось скальпель, якім за адзін рух можна зняць сантыметр пакрыцця карціны, а побач — той, якім працуюць пад мікраскопам і здымаюць па міліметры.

Аркадзь Самуілавіч прызнаецца, што рэстаўратару няма справы да таго, што на працоўным стале, ён як доктар аднолькава адказна адносіцца да любога твора. Заплацяць музею за работу ці не, спецыяліст павінен выканаць задачу. Гэта пытанне прафесійнай этыкі.

Даніл ШЭЙКА
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Ад захавання традыцый...

Пытанне аб выкананні плана платных паслуг дамамі і цэнтрамі рамёстваў "К" узнімала ў мінулым нумары. Бо, сапраўды, на сувенірах і вырабах майстроў можна і трэба зарабляць. Сёння гэта прасочым на прыкладзе Лепельскага цэнтра рамёстваў, які, пры першым з ім знаёмстве, выклікае добрае ўражанне.

Дар'я Селязнева за роспісам магніцікаў

Стэфанія Гінтаўт

Зала цэнтра рамёстваў

Святлана Залатуха за кроснамі

Фігуркі ў інсітным накірунку

Сувенірная крама

Лепельскі цэнтр рамёстваў дзеліць сваю плошчу ў будынку з зачыненай крамай. Але, трапіўшы ўнутр таго памяшкання, які ён займае, адразу адчуваеш утульнасць. Сустракае наведвальніка сувенірны шапік, дзе можна купіць упадабаны выраб ад 15 штатных майстроў цэнтра і 50 майстроў-аматараў з усяго Лепельскага раёна. За крамай — выставачная плошча, па якой праводзяць экскурсіі. Усе экспанаты тут таксама з веданнем і ўменнем зроблены рукамі майстроў.

"Вельмі б хацелася атрымаць і другую частку будынка, — гаворыць дырэктар цэнтра рамёстваў Таццяна Размыслова. — Мы сапраўды далі б яму другое жыццё: размясцілі яшчэ больш экспанатаў з фондаў, стварылі майстэрні для работнікаў і вучняў. А пакуль нават вокны на сучасныя ў сваёй палове будынка замяніць не можам, бо мы тут на правах арэнды".

Што да выканання плана платных паслуг, то ў выпадку Лепельскага цэнтра рамёстваў усё вельмі аптымістычна. План па стварэнні і продажы сувеніраў распісаны на год зыходзячы з працоўных рэсурсаў майстроў. Раменнікам даецца магчымасць не толькі працаваць для фонду, але і праяўляць сваю творчасць, ствараючы асабістую калекцыю. Калі ў вызначаным месяцы не атрымалася прадаць патрэбную колькасць сувеніраў, у наступных імкнуцца пабольшыць продаж. Акрамя выручкі з крамы, уваходных білетаў і экскурсій, зарабляць удаецца на мерапрыемствах — гарадскіх і рэспубліканскіх. Толькі сёлета Лепельскі цэнтр рамёстваў заняў першае месца на фестывалі "Вясновы букет" за лепшую прэзентацыю падворка. Удалося ўзяць Гран-пры на міжнародным конкурсе ткацтва "Палатняныя пераплёты", які праходзіў у межах XXXI "Славянскага базару ў Віцебску". Вылучылася тут сама Таццяна Размыслова з па-майстэрску сплеценымі паясамі і народны майстар Беларусі па ткацтве на кроснах Святлана Залатуха. Годна прадставілі на гэтым жа свяце традыцыйныя мяшчанскія строі рэгіёна, створаныя Наталляй Пятрышчавай.

"У нас навуку раменніцтва пераймаюць і дзеці з усяго раёна, — працягвае Таццяна Размыслова. — Вось ужо чацвёртую змену Лепельскі цэнтр рамёстваў працуе з дзіцячым санаторыем "Жамчужына", дзе дае майстар-класы. Паглядзець на цэнтр рамёстваў прыходзяць турысты, якія бываюць у горадзе".

Таццяна Фёдараўна прыйшла ў цэнтр рамёстваў, якому сёлета спаўняецца 30 гадоў, пасля заканчэння Віцебскага індустрыяльна-педагагічнага каледжа. Пачынала з вырабу народнага касцюма, пасля захапілася ткацтвам паясоў. Сваім настаўнікам называе Наталлю Петухову, якая да гэтага часу шчырые тут.

Працуе тут і малады спецыяліст, вучаніца Таццяны Фёдараўны Стэфанія Гінтаўт. Дзяўчына проста закахалася ў выраб паясоў, скончыла Віцебскі тэхналагічны каледж. У яе планах навучыцца ткаць на станках, выраблядь вялікія палотны. За аснову ўзору на паясах настаўніца і вучаніца бяруць салярныя і іншыя беларускія народныя ўзоры.

Яшчэ адзін малады спецыяліст — Дар'я Селязнёва. Дзяўчына прыехала па размеркаванні з Віцебска і, паколькі цудоўна малюе, займаецца вырабам магніцікаў-сувеніраў у тэхніцы маляванкі. Акрамя таго, тэз на кроснах, і першы выткаты выраб на лепельскай зямлі ўжо паспяхова прададзены. Дар'і падабаецца Лепель, яна плануе папрацаваць тут і пасля заканчэння тэрміна размеркавання, набрацца вопыту.

Паказалі мне і працы Зінаіды Ляйко, якая ў інсітным кірунку стварала статуэткі людзей і жывёл. Інсітны кірунак — кшталту наіву, дзе выкарыстоўваюцца яркія колеры, не абавязкова выконваюцца параметры фігуркі, і, самае галоўнае, выраб зроблены ў пазітыўным, жыццярадасным стылі. Працягвае традыцыі інсітнага напрамку мастак Васіль Жарнасек і іншыя майстры. Такім чынам, Лепель ужо ведаюць па работах гэтага жанру.

Адзін з самых дасведчаных раменнікаў — Святлана Залатуха, народны майстар Беларусі па ткацтве. Вырабляе яна розныя палотны, у тым ліку коўдры накладныя, занесеныя ў спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны нашай краіны. Ткацтва ў Святланы Мікалаеўны ў крыві, гэтым займаліся яе бабуля і цётка, яны былі аднымі з заснавальнікаў цэнтра рамёстваў. Такому няпростаму рамяству, як ткацтва, вучаць дзяцей, але, хоць цікавасць ёсць у вялікай іх колькасці, усур'ёз займаюцца адзінкі. Тым не менш Святлана Залатуха выхавала яшчэ аднаго маладога работніка цэнтра, ткачыху Лізавету Грышчук.

"Як бачна, наш цэнтр жыве, імкнецца зарабляць, дае працу маладым спецыялістам, — завяршае размову дырэктар Таццяна Размыслова. — Але, вядома, з рэкламай сваіх вырабаў мы яшчэ недастаткова выйшлі ў інтэрнэт. Я згодная з тым, што можна было б прадаваць вырабы нашмат шырэй, і нават за мяжу. Але мы пакуль сканцэнтраваныя больш на захаванні раменных традыцый, чым на камерцыйным продажы. Можа, гэта ўласціва ўсім беларускім цэнтрам рамёстваў?"

Фота аўтара

...да заробку на брэндзе

Святочны жнівень на Ашмяншчыне

Сёння ля сцен былога замка Сапегаў у аграгарадку Гальшаны праходзіць XI Рэгіянальны фестываль сярэднявечнай культуры "Гальшанскі замак".

Адкрыецца фестываль шэсцем з цэнтра мястэчка. Галоўнае дзейства працягнецца на галоўнай сцэне ля старадаўніх сцен. Гледачоў чакаюць баталіі лучнікаў, рыцарская баі і конныя рэканструкцыі. Таксама госці змогуць наведаць майстар-класы ў розных рамесных майстэрствах. Падчас фестывалю на пляцоўцы перад замкам сябе пакажуць ганчар Мар'ян Козар і рукадзельніца Валянціна Пакульневіч. Таксама на ўсеагульны агляд будзе прадстаўлена пано з траў, над якім працавалі Валянціна Свірская і Вольга Кавалеўская.

Дарэчы, тут можна будзе набыць сувенір на памяць аб свяце ад Ашмянскага раённага аддзела рамёстваў і традыцыйнай культуры. Ужо назапашаны вялікі асартымент, зроблены працавітымі рукамі майстроў: вырабы з гліны, мяккія цацкі і лялькі з тканіны, саламяныя кветкі, вяночкі і птушкі шчасця.

А вось 13 жніўня ў Ашмянскім аграгарадку Граўжышкі, дзе маюцца выдатныя кветкавыя лугі і зялёныя лясы, а таксама ліпавыя гаі, пройдзе свята салодкага і духмянага лета. Справа ў тым, што мясціна славіцца сваімі пчаларамі, а значыць і мёдам. Сёлета праграма свята "Граўжышкоўскі мядовы кірмаш" абяцае быць насычанай і разнастайнай! Гасцей чакаюць тэатралізаванае прадстаўленне "Слава, слава пчалярам!", канцэрты лепшых творчых калектываў раёна, гандаль ад мясцовых і прыезджых пчаляроў і разыначка свята — вясёлы смачны конкурс "Мядовых блінаедаў". Дзеткам на свяце ў Граўжышках прапануюць конкурс па пляценні вянкоў з кветак-меданосаў і дзіцячую гульнявую пляцоўку "Я — вясёлая пчала!".

Працягнуць святкаваць заваршэнне лета на Ашмянскай зямлі ў аграгарадку Жупраны падзеяй "Вясковыя сыравары". Тут людзі, слынныя сваім сыраробным майстэрствам, падзеляцца з гасцямі традыцыйнымі рэцэптамі прыгатавання самых разнастайных натуральных сыроў. Адбудзецца кірмаш-продаж прадукцыі з яе шчодрай дэгустацыяй. Гасцей мерапрыемства чакае канцэрт, сырнае казіно, тэматычныя гульнявыя праграмы, пачастунак велізарнай піцай, а таксама мноства іншых прыемных сюрпрызаў.

Павел САЛАЎЁЎ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Дызайнерская хустка — разынка вобразу

Каб пазнаёміцца з новымі калекцыямі адзення, не абавязкова ляцець на Тыдзень моды ў Парыж. Арыгінальныя ідэі маладых беларускіх дызайнераў могуць скласці канкурэнцыю знакамітым дамам моды. Напрыклад, студэнтка Ірына Васілеўская стварыла асабісты брэнд хустак. Прынты на вырабах мастачкі са Жлобіна заслугоўваюць асаблівай увагі.

Пагружэнне ў свет моды дзяўчына пачала, калі паступіла ў Віцебскі дзяржаўны тэхналагічны ўніверсітэт. Цяпер Ірына вучыцца на апошнім курсе і ўжо паўгода стварае крэатыўныя аксесуары для гардэробу модніц.

— Ірына, на што вы абапіраліся пры выбары спецыяльнасці ва ўніверсітэце?

— Я ніколі не сумнявалася, што хачу вучыцца менавіта на факультэце дызайну, але было складана вызначыцца са спецыяльнасцю. Мой выбар вагаўся паміж «камунікатыўным дызайнам» і «дызайнам касцюма і тканін». У выніку мой унутраны творца спыніўся на другім варыянце. Перад трэцім курсам быў падзел групы па кірунках: дызайнер швацкіх вырабаў і дызайнер тэкстыльных вырабаў. Да гэтага часу я досыць добра пачала разбірацца ў тэкстыльнай вытворчасці і, не разважаючы, пайшла на тэкстыльніка. Упэўнена, што на маёй спецыяльнасці рыхтуюць сапраўдных мастакоў, майстроў сваёй справы.

Усяму, што трэба ведаць, навучыць нельга, настаўнік можа зрабіць толькі адно — паказаць дарогу. З самага дзяцінства наша гераіня адчувала ў сабе патэнцыял для творчасці. У пачатковай школе ўзнікла шчырая цікавасць да стварэння вырабаў. Сур'ёзнейшым этапам сталі заняткі ў мастацкай школе, дзе да Іры прыйшло ўсведамленне бязмежнага росту. Паводле слоў дзяўчыны, яна адчула, што не варта абмяжоўваць сваё ўяўленне і не трэба баяцца выяўляць сябе.

— Калі вы адчулі, што гатовая заснаваць брэнд хустак?

— Штуршок для адкрыцця асабістага брэнда я атрымала дзякуючы назапашанаму досведу ў стварэнні розных прынтаў і патэрнаў. Немалая колькасць уласных распрацовак навяла мяне на думку пра ўласны брэнд тэкстыльных вырабаў. Разважала пра тое, з чым мне было б цікава і прыемна працаваць, і мой выбар спыніўся на хустках.

Каб адчуць натхненне, для пачатку варта шырока расплюшчыць вочы, а потым упусціць навакольную прыгажосць у душу. Гісторыя моды расказвае нам пра розныя крыніцы для эмацыйнага ўздыму: вядомыя дызайнеры звяртаюцца да гісторыі, кінематографа, мастацтва, архітэктуры, каб адшукаць тую самую музу. Наша гераіня знаходзіць цікавасць і сілы для творчасці ў прыродзе і жывёльным свеце.

— Вы прэзентавалі свой брэнд пад назвай Rina Textilia. Пры вырабе дызайнаў вы карыстаецеся раслінными і зааморфнымі матывамі са складаным стылізацыяй, кожны этап стварэння якіх дэталёва прапрацоўваеце.

— Так, для пачатку я вызначаюся са сваёй творчай крыніцай. Пасля вымалёўваю на паперы ўсе дэталі, якія хацела б бачыць на вырабе. Ручная графіка мне бліжэйшая, чым камп'ютарная, таму я раблю эскізы ад рукі. Потым адбываецца працэс іх сканавання і перавод у фармат jpg. Далей, дзякуючы адмысловай камп'ютарнай праграме, я працую з колерам, дадаю розныя эфекты, складаю кампазіцыю. Этап адмалёўкі элементаў — самае прыемнае ў працы, для мяне гэта параўнальна з размалёўкай-антыстрэсам.

Малюнак пераносіцца на тканіну з дапамогай адмысловага абсталявання, я раблю гэта ў прыватнай фірме ў Брэсце: адпраўляю матэрыял — і мне друкуюць выяву на тканіне. Выбар тканіны залежыць ад індывідуальных запытаў кліента. На дадзены момант я выкарыстоўваю атласныя матэрыялы. Рэч выбляяецца прыкладна тыдзень, улічваючы выраб прамежкавых узораў і дастаўку заказу на адрас атрымальніка.

Усе мы звыклі да таго, што не адзежа здобіць чалавека, а чалавек адзежу. Таму праца над персанальным стылем патрабуе ўвагі. Наш выгляд дапамагае падкрэсліць уласнае "Я". Каб вылучыцца з натоўпу, мы звяртаемся да розных прыёмаў: карыстаемся незвычайным кроем адзення, дапаўняем свой вобраз яркімі акцэнтамі.

— Хто пакупнік вашых вырабаў?

— Дызайнер павінен сачыць за трэндамі ў свеце моды і арыентавацца на пакупніка. Але пакупнік ад пакупніка розніца. З цягам часу я зразумела, што нешматлікія людзі здольныя ацаніць яркія і складаныя прынты, але знойдзецца і той, каму гэтая тэма будзе блізкая. Галоўным чынам мой пакупнік — гэта маладыя дзяўчаты, якія надаюць асаблівае значэнне свайму выгляду і жадаюць дапоўніць гардэроб запамінальным аксесуарам.

У выяве славянскай кабеты хустка ва ўсе часы эстэтычна акцэнтавала ўвагу і служыла завяршэннем касцюма, а таксама была ключавым элементам у абрадах і традыцыях. Вялікую частку жыцця кабеты хадзілі ў хустках і не здымалі іх аж да скону. Гісторыя не ведае ніводнага жаночага галаўнога ўбора, які б надаваў столькі пяшчоты, уразлівасці і жаноцкасці, як гэта робіць хустка.

У XXI стагоддзі хусткі не страцілі сваёй актуальнасці, але занялі іншае месца ў гардэробе кабеты. Мадэльеры адважна эксперыментуюць з дызайнам, рознымі матэрыяламі і прынтамі. Сучасная мода разглядае хустку не толькі як галаўны ўбор. Цяпер яе можна насіць на шыі, выкарыстоўваць замест рэмня на штанах ці ў якасці асобнага аксесуара.

— Як вы плануеце развіваць свой брэнд?

— Хачу ствараць усё больш і больш аўтарскіх дызайнаў. І не маю мар пра нейкую вядомую калабарацыю, бо лічу, што ў кожнага дызайнера можна нечаму навучыцца. Неўзабаве планую шчыльна пасупрацоўнічаць з дызайнерам шавецкіх вырабаў: цікава зразумець, як і наколькі мае вырабы могуць успрымацца ў якасці часткі штодзённага гардэробу.

Калекцыя Ірыны Васілеўскай налічвае чатыры ўнікальныя дызайны хустак. Кожны з іх стваравуся з адменным трапятаннем і закладзеным сэнсам. У наш час стыль не абмяжоўваецца адзеннем і аксесуарамі, якія вы носіце. Гэтае паняцце складаецца з вашага стылю жыцця, роду дзейнасці, пазіцыянавання і кола камунікавання. А маладыя таленавітыя дызайнеры, такія як наша гераіня, дапамагаюць падкрэсліць індывідуальнасць і падсвяціць нашы прыродныя вартасці.

Настасся ЮРКЕВІЧ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Ад “Чарамары” да “ШэксПіра...”

21—25 верасня ў Гродне пройдзе III Міжнародны фестываль “Лялькі над Нёманам”. Ён перахопіць эстафету не толькі першых двух такіх форумаў, але і нядаўняга “Лялечнага квартала”, што цягам некалькіх гадоў існавання ў рамках “Славянскага базару ў Віцебску” ператварыўся ў своеасаблівы “фестываль у фестывалі” — самастойны, паўнавартасны тэатральны праект міжнароднага разгорту.

Справа не толькі ў колькасці спектакляў і паказаў у Віцебску — ажно па тры на дзень. Вялікую ролю ў такім папраўдзе сур’ёзным успрыманні “лялечных забаў” адыгрывае падабраная праграма. Яна не застаецца гэткім прыемным, ды “неабавязковым” забаўляльным дадаткам да галоўных мерапрыемстваў у Летнім амфітэатры, а вырашае на ўласнай тэатральнай мове ўсё тыя ж ідэі сяброўства і ўзаемаразумення між народамі, што сталі для нашага “Славянскага базару” і, шырэй, увогуле для ўсяго фестывальнага руху ў Беларусі і свеце знакавымі, ключавымі. А галоўнае, “Лялечны квартал” дэманструе папраўдзе фестывальныя спектаклі, што ўтрымліваюць мастацкія знаходкі, здольныя рушыць развіццё наперад, і сапраўды неабсяжныя магчымасці тэатра. Таму і разглядаць гэты праект трэба як мага больш падрабязней, не абмяжоўваючыся анонсам і першымі двума спектаклямі (гл. “К” №№ 28, 29 за б.г.).

Сярод сёлетніх тэндэнцый адзначым значную колькасць пастановак сумесных ці проста пабудаваных на дыялогу культур, імкненне зрабіць любы спектакль, нават калі ён пазначаны ўзроставым цэнзам 0+, цікавым яшчэ і для дарослых — праз некаторыя фразы ці выявы з падвойным сэнсам, дзе кожны счытвае сваё.

Адзначаныя рысы ярка выявіліся ў спектаклі гаспадароў: **“Чарамара”** Беларускага тэатра “Лялька”, пастаўленая паводле казкі эстонскай пісьменніцы Айно Первік, прыадчыніла для беларускага мастацтва дзверы ў распаўсюджаны еўрапейскі жанр калядных гісторый. Тут няма звыклага падзелу на станоўчых і адмоўных персанажаў, кожны з іх можа рабіць памылкі, шукаючы сваё сапраўднае прызначэнне. Але скразной ніткай праз усё праходзіць тэма дабрыні, узаемадапамогі, і нават некаторая змрочнасць містычнай атмасферы напоўнена ўнутраным святлом, што закранае ажно тэму фаўсціянства. “Лепей заставаца старой і мудрай, чым маладой дурніцай”, — ну проста слоган для сталага пакалення!

Малады рэжысёр Міхал Клімчук чарговы раз даказвае ўменне запаўняць усю прастору: па гарызанталі дзея ахоплівае глядацкую залу, па вертыкалі — выбудоўваецца ў шматпавярховую канструкцыю (мастак — Дзмітрый Гаралевіч), яднаючы розныя віды лялек — ад тэатра ценяў да марыянетак.

Тая ж тэма пошуку шчасця, выяўлення ўласнага “я” стала цэнтральнай у **“Дзюймовачцы”** Дагестанскага дзяржаўнага тэатра лялек з Махачкалы. У гэтай версіі знакамітай казкі Андэрсена знікла маці: музыканты-пілігрымы знаходзяць чароўны цюльпан, з якога і нараджаецца дзяўчынка, што выпраўляецца шукаць сваё шчасце. Ярка выяўлена тэма пораў года: Дзюймовачка як нейкі калядны цуд нараджаецца ўзімку, увесну — сустракаецца з Апалонікам, сынам Жабы, улетку — з Жуком Вусікам, увосень — з Мышшу, а Ластаўка зноў сімвалізуе надыход вясны. Не менш займальнай з’яўляецца сцэнаграфія: дзеянне разгортваецца вакол і ўнутры белага, з празрыстым люстэркавым вечкам раяля, што паварочваецца рознымі бакамі. Міжволі ўзнікаюць параўнанні з той жа казкай, увасобленай у Мінску Кацярынай Ложкінай-Бялевіч, дзе ўзнята тая ж тэма, памножаная на жаночую эмансіпацыю. У дагестанцаў гэта выяўляецца іначай. Сустракаючы прынца эльфаў, гераіня запытвае: “І мне не давядзецца для вас спяваць? Гудзець вам кампліменты?” Той адказвае, што ўсё будзе рабіць сам — для яе. Чым не формула дзявочага інфантылізму? Бо ў сям’і вельмі важныя захады з абодвух бакоў.

Быць самім сабой — дэвіз спектакля **“Не Вожык”** з расійскага Іванава. Гэта п’еса, узбагачаная шматлікімі песнямі-танцамі, некаторы час таму ўвасаблялася ў нас драматычнымі артыстамі Незалежнага праекта “ТрыТфармаТ”. У іванаўскіх лялечнікаў яна пастаўлена вельмі сціпла, надта проста, без аніякіх мастацкіх разыначак. Але і ў самой казцы пісьменніцы Ганны Багачовай адсутнічае даволі важная дэталь, што магла б пашырыць сэнсавы змест. З Вожыкам ніхто не хоча сябраваць, бо той калючы. З дапамогай чараўніцтва ён страчвае калючкі, набывае заячыя вушы, вавёрчын хвост, але маці ўгаворвае яго заставацца самім сабой — хэпі-энд? Адносны. Бо галоўнае ў жыцці не песціць сваё недахопы, а ўзгадоўваць з іх нейкія станоўчыя рысы. Вожыка нельга прышлашчыць — і гэта мінус. Але ягоныя калючкі могуць абараніць ад драпежнікаў — і гэта плюс. Фіналам казкі так і просіцца сцэна, дзе Вожык выратоўвае мілых пухнатых звяркоў, кідаючыся пад нос тым, хто хоча іх з’есці, і ўсе разумеюць, у чым сапраўднае прызначэнне ягонай калючасці.

Макет да спектакля "Чарамара"

Асаблівасцю “Лялечнага квартала” з’яўляецца тое, што кожны калектыў-удзельнік атрымлівае спецыяльны прыз — арыгінальнага аўтарскага анёла, выраблены згаданым віцебскім мастаком Д.Гаралевічам, і дыплом, дзе пазначаны лепшыя якасці спектакля. Але калі б ладзіўся конкурс, дык пальма першынства, безумоўна, належала б спектаклю **“ШэксПір падчас чумы, або Трагедыя блазнаў”** тэатра “Карабаска” з Пярмі (дарэчы, гэты спектакль прыедзе і ў Гродна ў верасні). Калектыў уяўляе сабой зладжаны акцёрскі дуэт, а спектакль — сумесную беларуска-расійскую працу, бо п’еса была створана і пастаўлена галоўным рэжысёрам Гродзенскага абласнога тэатра лялек Алегам Жугждам, голас якога аднекуль “з паднябесся” ператварыў дуэт у трыа.

Гульня слоў, закладзеная ў назву, як мага лепей адлюстроўвае тэму творчасці, таленту, іх выспявання і годнай рэалізацыі, выражаную на прыкладзе двух геніяў — Пушкіна і Шэкспіра. Дарэчы, на сёлетнім фестывалі збегліся разам некалькі ўвасабленняў паэта: помнік яму непадалёк ад тэатра — памерамі ніжэй за чалавечы рост, што ў свой час выклікала нараканні (маўляў, такі геній павінны ўзвышацца над намі, а не быць нароўні), Сяргей Бязрукаў у ролі Пушкіна на сваёй творчай вечарыне “І жыццё, і тэатр, і кіно” і пальчаткавая лялька з абліччам Пушкіна ў згаданым спектаклі.

Пушкін фігураваў у Жугжды ў коліншэй “Пікавай даме”, якая некалькі гадоў таму стала сенсацыяй Нацыянальнай тэатральнай прэміі Беларусі. Толькі там ён вёў перамовы і нават змагаўся на дуэлі з Чайкоўскім — аўтарам аднайменнай оперы. А тут — высвятляе адносіны з ШэкспІрам, вядзе задушэўныя размовы з нянькай Арынай Радзівонаўнай. А памяняўшыся з Зільямам месцамі, абдымаецца з англійскай каралевай. Тыя ж фантасмагарычныя падзеі адбываюцца з ШэкспІрам. Бо абодва лялечныя ўвасабленні геніяў апынаюцца ў руках тых, хто “вечна хоча зла”, але гэтак жа “вечна здзяйсняе дабро”. Чым не варыяцыі на тэму Пралога з “Фаўста”? І нагода для далейшага спаборніцтва двух Дэманаў — больш рамантычнага, які да пачатку дзеі крыжыкам вышывае, і яго іранічна разліковай партнёркі, што ў гэты час падбівае рахункі, бразгаючы косткамі лічыльнікаў. Гуллівы жывы план Андрэя Цяцерына і Наталлі Красільнікавай дапаўняецца тэатрам ценяў і згаданымі пальчаткавымі лялькамі. Постмадэрнісцкая іронія, надзвычай выхаддлівая сумесь цытат, спасылак, стылёвых алюзій выглядае смачна, ды не абыходзіцца без атруты: павінны ж Дэманы высветліць, наколькі геній сумяшчальны са злачынствам.

Дарэчы, на фестывалі ў Віцебску збегліся адразу два спектаклі А.Жугжды, бо Гродзенскі абласны тэатр лялек паказаў яго **“Залачоныя лбы”** паводле аднайменнага твора расійскага пісьменніка Барыса Шаргіна. Разыначка спектакля ў тым, што агучвае ўсіх герояў адзін артыст — Аляксей Кірмуць. Людміла Паўлоўская ў ролі Прыбяральшчыцы рэагуе на сітуацыі выключна выразам твару, пластыкай, а не словамі. А ў канструкцыі лялек Ларысы Мікінай-Прабадзяк скарыстаны кухонныя прадметы: відэльцы становяцца завушніцамі, падшклянка — царскай каронай, апалонік — капелюшом, тарка ці скрыня — целам персанажа.

Ну а перамога сярод спектакляў для сямейнага прагляду магла б дастацца смешнай аўтарскай казцы **“Яблыкі, Маша і Баба-Яга”** рэжысёра Уладзіміра Бірукова і тэатра “Лялечны дом” з Пензы, што ўдзельнічае ў фестывалі ў чацвёрты раз. Дзятву там вабіць матацыкл на дыстанцыйным кіраванні ды іншая тэхніка, дарослых — перасэнсаванне савецкіх музычных цытат, нязмушаная падказка, як выбудоўваць адносіны ў сям’і. Спойлер: гарбату піць з варэннем, што варылі разам, ды гаварыць адно аднаму ўслялкія прыемнасці. Чым не формула сямейнага шчасця?

Зала на ўсіх спектаклях была перапоўненай: не хапала нават дадатковых прыстаўных крэслаў. Запатрабаванасцю карысталіся і канцэрты перад спектаклямі, і экскурсіі па тэатры, што праводзіла загадчыца літаратурнай часткі тэатра Людміла Сімянёнак. Гэтым праектам тэатр “Лялька” закрыў сезон. Але ў наступным чакаецца не менш выдатных здзяйсненняў.

Надзея БУНЦЭВІЧ
Фота аўтара

СТУЖКА ЖЫЦЦЯ

АЎТОГРАФ З БЕЛАРУСКАЙ ЗЯМЛІ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

"Такія розныя драбніцы з'яўляюцца ў памяці, калі пачынаеш думаць пра свой жыццяпіс. Сапраўды, справа гэта вельмі нялёгкая. Толькі возьмеш у рукі пяро, дык адразу перад вачыма паўстаюць сотні малюнкаў, галасоў, гутарак. Усё гэта сплятаецца-зліваецца ў нейкі дзівосны клубок, а ў ім, зрэшты, і канцоў не знойдзеш".

Цытата з Уладзіміра Дубоўкі, чалавека мужнага і пісьменніка адметнага. Вельмі трапныя словы. І калі іх "дадумаць", дык атрымліваецца: канцы знаходзіць у гэтым клубку кожнаму даводзіцца на сконе жыцця, калі толькі і робіш, што даеш нырца ў хвалі памяці. І вельмі нялёўныя тыя канцы.

Гурт "Кемяліна"

І сплятаецца клубок...

ХАЙКУ ДЛЯ САМУРАЯ

Дзядзька Піліп падчас Другой сусветнай вайны дайшоў да Порт-Артура, бачыў і чапурыстых самураяў, і засяроджаных камікадзэ, прыкаваных да кулямётаў. Яны яго не надта ўразілі... Я праз час падышоў да вывучэння ўсходняй філасофіі з іншага боку. Да прыкладу, высветліў, што японцы сярэдняга веку (самураі ды камікадзэ — абавязкова) павінны скласці хайку — паэтычнае трохраднкоўе. Аказваецца, вельмі дзейсны спосаб усвядоміць, што кожны з нас — частка свету, а не цэнтр светабудовы. А ў трох радках (нібы ў адным іерогліфе) — уся прыгажосць жыцця без цябе, але вакол цябе. Усвядоміць ісціну гэтак жа цяжка, як цяжка стаць самураем. Неаспрэчна адно: хто ўмее пісаць, той і чытаць умее.

А КЛОПАТ УСЁ ТОЙ ЖА

Маці згадвала, якім прыгожым ды галантным быў Максім Танк, калі сустракаў у 1965 годзе беларусістаў рэспублікі, што прыехалі на чарговую вучобу. Гаворка тады ішла пра ўсебаковую падтрымку беларускай мовы... І ў працяг тэмы асабіста мой успамін. Некалькі разоў ад Веткі да Купрэйкі нас з маці напрыканцы, падаецца, 1970-х падвозіў на службовым легкавіку нейкі высокі, мажны мужчына. У салоне маці з ім таксама гаварыла пра лёс роднай мовы. Баюся памыліцца (перапытаць ужо няма ў каго), але быў гэта Сімаёўскі — тагачасны рэдактар "Настаўніцкай газеты" і мамін зямляк.

Час мінае, а клопат пра мову застаецца.

НЯМА Ў МАСТАЦТВЕ ДРАБНІЦ

У Георгія Данэліі чытаю пра тое, што яго надзвычай усхваляваў аповед знаёмага пра лётчыка з высакагорнага сяла, які на ноч замыкаў свой верталёт на ланцуг. У выніку з драбязы нарадзіўся вялікі фільм — "Міміно". Да слова, пасля яго паказу ў краіне ўзніклі дзясяткі рэстаранаў пад назовам "Міміно". Ёсць такі і ў Мінску — на Арлоўскай.

НАПІШЫ МНЕ ПІСЬМО

Шмат разоў пісаў, што я — не лічбавы, я — аналагавы. Яшчэ не выкінуў друкарскую машынку, памятаю лінатыпы і стужкавыя фотаапараты "Кіеў". Урэшце, пісаў і атрымліваў пісьмы ў канвертах з запраўднай паштовай маркай. (Філатэлістаў за апошнія гады значна паменела.) Але і мяне, рэтраградз, пакрысе засмоктвае прагрэс. Лісты адпраўляю на электронку, паступова забываю, якой павінна быць каліграфія. Адзінае радуе: добры тэкст на экране манітора выглядае не горш, чым на аркушы паперы...

А клубочак усё коціцца...

Цяпер самы час пераканаць ў тым, што добра піша той, хто добра чытае.

БЕЗ МУЗЫКІ БЯДА

"Музыка — дзіўны і казачны свет, — піша бібліятэкар **Астравецкай** раённай бібліятэкі Вольга Заянчкоўская. — *Ён прыцягвае да сябе, дорыць адчуванне святла, гармоніі і радасці. Аднак не кожны чалавек умее адчуваць музыку сэрцам. Такім чалавекам з'яўляецца Валерыя Стэх, рэжысёр сельскага клуба аграгарадка* **Кямелішкі**. *Брат Валеры Янаўны спяваў у народным ансамблі "Лявоны". І ў бацькоўскім доме пастаянна гучала беларуская песня. У 1991 годзе ў сельскім клубе Кямелішкаў стварылі музычны калектыў "Вілія". У склад увайшлі маладыя педагогі, урачы, працаўнікі гандлю. Стала спяваць у "Вілі" і Валерыя Стэх. Гурт праіснаваў больш за дзесяць гадоў. У 2002-м утварыўся новы — "Кемяліна". Валерыя Янаўна спявала і ў ім. Цяпер яна кіруе некалькімі гурткамі, працуе і з моладдзю, і з людзьмі сталага веку".*

Удзельнікі выставы "Дзівосы беларускай саломкі"

Вольга Заянчкоўская вельмі актыўны пазаштатны карэспандэнт. Яшчэ адна яе навіна — пра разнаўраднасці арнаменту ў нацыянальным адзенні. У **Мальскай** сельскай бібліятэцы правялі экскурс у мінулае. Мерапрыемства было прызначана для выхаванцаў Мальскага дзіцячага сад-ка. Правяла яго бібліятэкар Анжэла Янкоўская.

Саламяная карта Магілёўшчыны

РЫЦАРЫ САБРАЛІСЯ НА ФЭСТ, У ЗАМКАХ ПРЫЦІХЛІ ПРЫВІДЫ

Сёння, 6 жніўня, распачынаецца свята сярэднявечнай культуры "Рыцарскі фэст. Мсціслаў-2022". Урачыстае адкрыццё адбываецца на плошчы Пятра Мсціслаўца. Удзельнікаў чакаюць квэсты, шоу-майстар-клас па танцах. Ахвотных чакае выстава "Інквізіцыя. Прылады катаванняў Сярэднявечча". На Замкавай гары можна пачаставаца стравамі і напоямі. Мяркуюцца дэманстрацыя тэатралізаванай дзеі "Коннае паляванне ў Вялікім Княстве" і выступленні фолк-гуртоў. У праграме — турнір лучнікаў і тактычныя бугурты. Словам, сумна не будзе!

Сёння ж распачынаецца і шосты рэгіянальны фэст "**Гальшанскі** замак". У касцёле святога Іаана Хрысціцеля пройдзе канцэрт арганнай музыкі. Запланаваны самыя розныя гістарычныя рэканструкцыі.

САЛОМА — ЗОЛАТА, САЛОМА — АБЯРЭГ

Чарговы сталы аўтар "Культуры" — Валянціна Валчкова, начальнік аддзела **Магілёўскага** абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці культурна-асветнай працы. Валянціна Іванаўна піша пра трэці рэгіянальны пленэр майстроў саломапляцення Магілёўшчыны. *"28 ліпеня ў Чэрыкаве,* — распавядае аўтарка, — *сабраліся майстры, спецыялісты дамоў рамёстваў, клубных устаноў і дзіцячых школ мастацтваў* **Чэрыкаўскага**, **Чавускага**, **Слаўгарадскага**, **Дрыбінскага** *раёнаў. Мерапрыемства прайшло пад дэвізам "Паданні даўніны — беларускі абярэг". Майстры рабілі саламяныя павукі і лялькі. Працавала выстава "Дзівосы беларускай саломкі". Загадык Дома рамёстваў Анастасія Бяляева пазнаёміла прысутных з плёнам дзейнасці мясцовых майстроў. А Наталля Ляшко, майстар народных мастацкіх рамёстваў Чэрыкаўскага РДР, правяла майстар-клас па вырабе анэлля-павязкі на галаву".*

"ЖЫТНІЦА" СЯРОД ЖЫТА, А Ў ТУРЦЫ — СВЯТА КВЕТАК

Народны ансамбль народнай песні "Жытніца" **Кракоўскага** аддзела культуры і вольнага часу (**Ашмянскі** раён) выступае перад хлебаробамі ў полі.

А ў **Турэцкім** доме культуры, што на **Карэліччыне**, работнікі культуры парадавалі землякоў святам кветак. У конкурсе на лепшую кветкавую кампазіцыю ўдзельнічалі ці не ўсе вяскоўцы.

ЛЕПЕЙ МЕСЦА НЯМА

У выставачнай зале **Брэсцкага** абласнога грамадска-культурнага цэнтра працуе выстава "Лепш за Брэст няма месца", назва якой з'яўляецца агульнавядомым дэвізам нашага слаўнага горада. Толькі цяпер ён гучаў на мове выяўленчага і дэкаратыўна-выяўленчага мастацтва і зіхаеў разнастайнасцю мастацкіх жанраў, у якіх працуюць брэсцкія майстры. Паведаміла пра падзею Святлана Сёміна.

Беражыце сябе, шаноўныя, і пішыце пра цікавае!

Сустрэнемся праз тыдзень.

Яўгін РАГІН

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Усе шляхі вядуць... у Смаргонь

на абласны фестываль традыцыйнай культуры

Сёння пачынаецца пяты, юбілейны абласны фестываль традыцыйнай культуры "Скарбы Гродзеншчыны". Летась ён праходзіў у Свіслачы. Сёлета — у любімым месцы адпачынку жыхароў Смаргоні — парку на беразе Аксны. І прэзентуе фэст дасягненні рэгіянальнай культуры кожнай, нават самай маленечкай, вёсачкі Гродзеншчыны.

Выбар месца правядзення невыпадковы. Смаргонь — зусім не глухі закутак на карце Беларусі. У раённым цэнтры пражывае больш за 37 тысяч чалавек. Дый лічыцца горад мядзведжай сталіцай і радзімай абаранкаў.

З ГЛЫБІ СТАГОДДЗЯЎ

У XVII—XVIII стагоддзях тут працавала знакамітая "мядзведжая акадэмія" — школа па дрэсіроўцы мядзведзяў. Касалапыя выхаванцы са Смаргоні пацяшалі народ на кірмашах не толькі ВКЛ, але і ўсёй Еўропы. Заснавалі мядзведжую школу Радзівілы, якія валодалі горадам. А медзведзянятаў прыносілі з навакольных лясоў. Ёсць версія, што самых таленавітых мядзведзяў кармілі абаранкамі, якія ў горадзе выпякалі на працягу двух стагоддзяў. Так што Смаргонь завуць яшчэ і радзімай абаранкаў, і тут раз на два гады праходзіць брэндавае свята "Смаргонскія абаранкі".

Мясцовую зямлю праславілі Міхал Клеафас Агінскі, Францішак Багушэвіч.

СМАРГОНЬ ТРЭБА ЗРАЗУМЕЦЬ

Каб адчуць і зразумець гэты горад, трэба абавязкова дакрануцца да сцен абарончага касцёла Мікалая Арханёла і Спаса-Праабражэнскай царквы, наведаць аранжарэю "Зімовага саду", пакаштаваць не толькі абаранкі, але і фірмовы смаргонскі пламбір з выявай мішкі, і не забыць зрабіць фотаздымкі каля помніка "Мядзведжая акадэмія". А ёсць яшчэ сад камянёў і скульптур, створаных падчас пленэру.

Летні амфітэатр ураважае! Ён літаральна запрашае сцішыцца і паслухаць з асалодаю, скажам, народны ансамбль "Чабарок" з Іўя ці народны гурт народнай песні "Явар" са Смаргоні, а мо народны фальклорны калектыў "Жывіца" з Квасоўкі. Усе яны, дарэчы, сёння выступяць. Не абмініце "Скарбы Гродзеншчыны"!

ГІСТОРЫЯ ПАДЗЕІ

Упершыню рэгіянальны фестываль абрадаў і рамёстваў "Скарбы Гродзеншчыны" адбыўся ў 2013 годзе з ініцыятывы Інстытута культуры Беларусі. На гродзенскай зямлі ідэю падтрымалі і дапамаглі рэалізаваць супрацоўнікі абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці, галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама, аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лідскага і Мастоўскага райвыканкамаў, Гудзевіцкага літаратурна-краязнаўчага музея.

Так і стартаваў новы творчы праект. Фэст прайшоў у Лідзе, потым — у Гудзевічах. Сюды з'ехаліся прадстаўнікі 17 цэнтраў рамёстваў Гродзеншчыны, суседзі з Брэсцкай вобласці і нават творчыя калектывы з Польшчы і Літвы. І калі на першым фэсце прэзентавалі толькі пяць традыцыйных падворкаў, то сёння гэта зробяць усе рэгіёны нашай вобласці і яе цэнтра. Менавіта на фэсце была праведзена абласная выстава-конкурс выцінанкі "Паперовыя фантазіі". Мастацкія практыкі гэтага рамяства ў 2021 годзе былі ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь...

Мерапрыемства праходзіць раз на два гады і пабывала ў Астраўцы, на Аўгустоўскім канале, у Свіслачы.

СТРУКТУРА

Напярэдадні фестывалю ў раёнах праходзяць занальныя агляды-конкурсы, дзе вызначаюцца лепшыя трансляторы фальклорнага мастацтва, самыя таленавітыя майстры народнай творчасці. Заключныя фестывальныя мерапрыемствы — абласны фестываль рэгіянальнага фальклору "Панямоння жыватворная крыніца" — адбываюцца ў нейкім раённым цэнтры. Так, у 2021 годзе яны прайшлі ў верасні ў Шчучыне і сталі запраўднай культурнай падзеяй, на якой было прадстаўлена ўсё тое лепшае, што засталося нам ад продкаў.

ШТО БУДЗЕ СЁННЯ

Фэст, натуральна, прысвячаецца Году гістарычнай памяці. Сярод ганаровых гасцей — доктар мастацтвазнаўца, прафесар, старшыня саюза майстроў народнай творчасці Яўген Сахута, які з'яўляецца і старшынёй прафесійнага журы.

Цягам дня сцэна летняга амфітэатра пуставаць не будзе. Пасля ўрачыстага адкрыцця тут пачнецца гала-канцэрт пераможцаў абласнога фестывалю рэгіянальнага фальклору "Панямоння жыватворныя крыніцы". А затым выступяць творчыя калектывы Гродзенскага, Смаргонскага, Дзятлаўскага, Іўеўскага, Лідскага, Карэліцкага, Астравецкага раёнаў.

Традыцыйна на свяце выступаюць вядомыя калектывы — прадстаўнікі іншых рэгіёнаў краіны. Сёлетнімі хэдлайнерамі стануць заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь, народны фальклорны гурт "Гасцінец" (аграгарадок Ракаў Мінскай вобласці) і арт-гурт "Багач" (Мінск) — надзвычай харызматычныя, таленавітыя і вясёлыя калектывы, які спалучаюць этнічнае і сучаснае, выконваюць старадаўнія беларускія песні ў новай апрацоўцы.

Якое свята без пачастунку? Упершыню ў Смаргоні і на фестывалі адбудзецца прэзентацыя элемента нематэрыяльнай спадчыны "Стравы з таркаванай (цёртай сырой) бульбы", які ў маі бягучага года быў унесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Арэолам бытавання элементаў з'яўляюцца ўсе вобласці нашай краіны, а ў Гродзенскай вобласці гэта Гродзенскі, Ваўкавыскі, Воранаўскі, Лідскі, Зельвенскі, Дзятлаўскі, Іўеўскі і Шчучынскі раёны.

Кожны раён прадставіць вельмі насычаную конкурсную праграму-прэзентацыю, у першую чаргу — элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, занесеных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь. Дарэчы, падобнага фестывалю, дзе б традыцыйная культура была прадстаўлена настолькі цікава і шматбакова, няма ва ўсёй рэспубліцы!

Наталля РАМАНОВІЧ,
намеснік дырэктара Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці

На здымках:
Падчас леташняга фэсту ў Свіслачы

Сёлетнія фестывальныя фотаздымкі са Смаргоні глядзіце ў наступных нумарах

Летам на вёсцы работы па самыя вушы. Агарод радуе ўраджаем — толькі слоікі падстаўляй.
У садзе вішня просіцца ў рот. А травы — касіць не перакасіць!

Свята калектыўнага адпачынку

Каб трошкі адпачыць і хоць на некалькі хвілін забыцца пра вясковыя бясконцыя клопаты, работнікі аддзела культуры і вольнага часу аграгарадка Навасёлкі разам з калегамі з Кракоўкі Святланай Ганусевіч і Таццянай Чэрскай вырашылі арганізаваць для мясцовых свята калектыўнага адпачынку.

Сустрэча атрымалася душэўнай і шчымлівай. Узгадалі тых, хто пайшоў з жыцця, парадаваліся за моладзь, аддзячылі песняй рупліўцаў, якія дбаюць пра дабрабыт сяла і ні за што ў свеце не здрадзяць сваёй малой радзіме.

Пагаварылі пра паходжанне назвы вёскі. Аказваецца, першым паселішчам тут былі Агародніякі, пасля людзі пасяліліся ў новым месцы. Адсюль і Навасёлкі. Вядучыя адшукалі падрабязнасці пра вёску, пачынаючы з XVI стагоддзя, і расказалі пра сённяшняе населенага пункта, пра самае вялікае яго багацце — людзей.

Жыхары Навасёлак любяць сваю вёску. Алена Місюк ёй нават прысвяціла вершаваныя радкі і зачытала вершы пра родны край сваіх вучняў, якім яна шмат год выкладала ў мясцовай школе родную мову і літаратуру.

Цёплыя словы вядучыя адрасавалі старажылам вёскі, сярод якіх Тамара Вішнеўская і ветэран Вялікай Айчыннай вайны Станіслаў Бралкоўскі. І хоць цяпер ён жыве ў горадзе, але сэрца яго — са сваімі аднавяскоўцамі.

Згадалі на свяце настаўнікаў, жыццёвы і прафесійны след якіх неразрыўна звязаны з Навасёлкамі, — Рамана Янушкевіча і Івана Місюка. Выказалі словы падзякі педагогам Алене Місюк, Лілі і Фрыдрыху Варановіч, Галіне Дорняк, Ганне Гардзевіч, Святлане Дубіцкай, Ганне Макуцэвіч, Алене Травіцкай, Наталлі Кавыцінай. Не шкадавалі ўдзячнасцей і работнікам амбулаторыі, крамы, пошты, бібліятэкі, Дома культуры і сельска-гаспадарчай галіны.

Песні ў падарунак атрымалі навасёлкаўскія юбіляры: Марына Бумбуль, Іван Дабравольскі, Людміла Евушка, Тарэса Клачкевіч, Таццяна Макевіч, Яўген Мешчановіч, Іван Травіцкі, Пётр Туманові, Галіна Каранкевіч, Наталля Кавыцына, Тадэвуш Завадскі, Уладзімір Кунюта, Тарэса Ладзэін, Вацлаў Шукяловіч, Алена Скібіцкая, Уладзімір Кеда і Алена Місюк.

Вёска будзе жыць, калі ў яе будзе працяг — маленькія жыхары. Сёлета ў вёсцы на радасць бацькам нарадзілася пяцёра дзетак: Вераніка Ганчарук, Арсеній Найманаў, Іван Паўлоўскі, Анастасія Савіцкая і Яраслаў Топаль.

Напрыканцы свята вядучыя звярнуліся да гледачоў з "вольным мікрафонам": кожны змог расказаць пра сябе, падзяліцца сваімі радасцямі і турботамі.

Навасёлкаўцы дзякавалі работнікам культуры за душэўны вечар, за песні, якія яны спявалі разам са Святланай Ганусевіч, Таццянай Чэрскай, Марынай Кісліцкай, Любоўю Шчарбаковай, Аленай Шавель, Канстанцінам Ярашам, Святланай Федаровіч, Валянцінам Романам, зачароўваліся музычнымі кампазіцыямі Аляксандра Пашкоўскага і Уладзіміра Саўчанкі.

Аліна САНЮК
Фота Святланы МУЦЯНСКАЙ

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Дзе ладзяцца самыя цікавыя фестывалі? “У нас!” – сцвярджаюць чытачы і дасылаюць лісты з пераканаўчымі доказамі. Хочаце паспрачацца – калі ласка ў рубрыку “Розгалас”. Хваліцеся на розныя галасы – на зайздрасць суседзям, на радасць землякам. А сёння мы выпраўляемся на **Магілёўшчыну.**

Вялікая бард-рыбалка, або Мультыкультурны праект

Адзінаццаты раз на малаўнічых берагах Чыгірынскага вадасховішча прайшоў абласны музычны фестываль "Вялікая бард-рыбалка". За гады свайго існавання ён стаў мультыкультурным праектам, які з кожным разам аб'ядноўвае ўсё больш аматараў творчасці, здаровага ладу жыцця і добрага баўлення часу.

Нязменна фестываль збірае некалькі сотняў вядомых і маладых аўтараў-выканаўцаў бардаўскай песні з Беларусі і краін блізкага замежжа. Не абыходзіцца без аматараў рыбалкі, кулінараў, майстроў народнай творчасці, гатовых падзяліцца сваім майстэрствам і вопытам з усімі ахвотнымі.

Арганізатары фестывалю — Магілёўскі аблвыканкам, Быхаўскі райвыканкам, творчае аб'яднанне “Сваё кола”, ДУК “Палац культуры вобласці” — падрыхтавалі насычаную трохдзённую праграму: канцэрты і конкурсы, прэзентацыі творчых праектаў, тэматычныя выставы і майстар-класы.

Хэдлайнерамі сёлета выступілі вядомыя музыканты Вячаслаў Малежык і Вадзім Мішчук. У госці да беларускіх бардаў таксама завіталі калегі з Сібіры — удзельнікі праекта “Сібірская дзясятка” Вадзім Кускаў, Аляксандр Чарнышоў і Ігар Іванчанка. Вялікая дэлегацыя прыбыла з Вязьмы: аўтар-выканаўца Лідзія Чынарова, паэт Валерый Балакіраў і юныя выхаванцы клуба аўтарскай песні "Дыялог", самаму малодшаму з юных бардаў — 10 гадоў, самаму старэйшаму — 17.

У рамках фестывалю таксама прайшоў конкурс аўтарскай песні і паэзіі "Сваё кола", спаборніцтвы па рыбнай лоўлі і пляжным валейболе, майстар-класы па лазневым спорце і гатаванні страў беларускай кухні, кулінарны конкурс "Чыгірынская вушыца", конкурс прыгажосці "Каралева бард-рыбалкі".

Пасля двухгадовага перапынку “Бард-рыбалка” зайграла новымі фарбамі і эмоцыямі.

Сёння шматгранны фестывальны рух, якім славіцца Магілёўшчына, стала сапраўдным сімвалам духоўнага і культурнага багацця нашай краіны. Асаблівай увагі ў фестывальнай палітры вобласці, безумоўна, заслугоўвае гэта падзея з уласцівай толькі ёй унікальнай атмасферай і духам.

Словы падзякі ў правядзенні гэтага мерапрыемства арганізатары выказваюць адкрытаму акцыянернаму таварыству “Магілёўскі металургічны завод”, на базе адпачынку якога адбыўся фестываль, а таксама ААТ "Зеніт" і "Магатэкс" і ўсім датычным да гэтага свята.

Яўген БЕЛАВУСАЎ,
галоўны спецыяліст упраўлення культуры Магілёўскага аблвыканкама

Фота арганізатараў мерапрыемства

Давайце зробім глечык

Рэгіянальны фестываль "Краснаполькі глечык" зладзілі ў Краснаполлі для адраджэння, захавання і развіцця народных мастацкіх рамёстваў Магілёўшчыны, падтрымкі таленавітых самабытных майстроў народнай творчасці.

Удзел у фестывалі прынялі майстры народных рамёстваў Касцюковіцкага, Слаўгарадскага, Дрыбінскага, Краснапольскага раёнаў Магілёўскай вобласці, Кармянскага раёна Гомельскай вобласці, а таксама індывідуальныя прадпрымальнікі, якія выконваюць вырабы ў традыцыйных і сучасных тэхніках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Ганчарная справа — колішні гонар Краснапольшчыны, што цяпер адраджаецца ў рэгіёне. Інакш і быць не можа, бо малюнак глінянага збана знайшоў адлюстраванне на сцягу Краснапольскага раёна.

Цэнтральнай падзеяй фестывалю стала выстава-кірмаш вырабаў майстроў народных мастацтваў рамёстваў і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, дзе быў прадстаўлены шырокі спектр майстар-класаў па розных відах рамёстваў. У рамках выставы прайшоў конкурс вырабаў, выкананых у традыцыйных тэхніках, “Незабытыя рамёствы”; конкурс работ, выкананых у сучасных тэхніках дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва, “Рамёствы ў фармаце сучаснасці”.

Адбылася таксама канферэнцыя “Захаванне і развіццё традыцыйных промыслаў і рамёстваў як актуальная задача развіцця культурнага соцыуму”. Увесь фестывальны дзень працавала канцэртная пляцоўка, на якой выступалі творчыя калектывы Краснапольскага і Дрыбінскага раёнаў.

Вераніка ЮРКІНА,
загадчык метадычнага аддзела Краснапольскага раённага цэнтра культуры

На здымках:
Падчас ганчарнага фэсту на Краснаполлі

Капэла выступае

Зварот да сэрца

У гарадскім цэнтры культуры і вольнага часу з канцэртнай праграмай "Беларусь памятае..." выступіў Заслужаны калектыў Рэспублікі Беларусь, Магілёўская гарадская капэла под кіраўніцтвам Сяргея Лішчанкі. Прагучалі песні ваенных гадоў, знаёмыя і любімыя многімі пакаленнямі, бо ўвасобіліся ў іх думкі, пачуцці і складаныя душэўныя перажыванні людзей, што прайшлі вайну.

Аднак маэстра і яго калектыў прэзентавалі больш глыбокі погляд на праблему гістарычнай памяці і не абмежаваліся выкананнем толькі ваенных песень. Памяць пра Вялікую Айчынную ўвасобілася ў творчасці беларускіх кампазітараў Ігара Лучанка, Уладзіміра Алоўнікава, Алены Атрашкевіч, Алега Хадоскі, творы якіх прагучалі ў выкананні камернага хору, сімфанічнага аркестра і салістаў капэлы.

Пасля легендарнай “Свяшчэннай вайны” Аляксандра Аляксандрава і Васіля Лебедзева-Кумача, якая звернута да сэрца дзі волі і бударажыць свядомасць, публіцы была прадстаўлена “Сучасная балада” Алены Атрашкевіч на словы Васіля Жуковіча. Глыбокае, па-матчынаму цёплае мецца-сапрана Марыі Селязнёвай у суправаджэнні хору і аркестра тонка і трапятліва перадала тужлівае пачуццё маці, якая праводзіць сына на вайну. Атрымаўся абагульнены вобраз...

Ядром канцэрта стаў, безумоўна, вянок ваенных песень. Хочацца адзначыць два важныя і значныя, на мой погляд, моманты. Па-першае, ураджвае беражлівае стаўленне кіраўніка і выканаўцаў да музычнага і паэтычнага матэрыялу. Выканаўцы дакладна перадалі сутнасць тэксту, адценні інтанацый і настрой песні. Ва ўсім адчуваліся прафесіяналізм і высокая выканальніцкая культура. Работа над кожнай фразай, над нюансамі, адсутнасць лішняга пафасу і патэтыкі, наадварот — камернасць, месцамі інтымнасць размовы з публікай пра галоўнае: любоў да родай зямлі, вернасць, служэнне, мужнасць, дружбу, самаахвярнасць... У кожным нумары — глыбокая павага да памяці людзей, што стварылі гэтыя песні і выконвалі іх у нялёгкі ваенны час.

Па-другое, канцэрт не быў проста выкананнем канкрэтных твораў. Стваральнікі канцэртнай праграмы прапанавалі экскурс у гісторыю кожнай песні ці сімфанічнага твору. Публіка даведалася пра цікавыя факты аб кампазітарах, паэтах-песенніках, выканаўцах, пра лёсы знаёмых ды любімых песень. Артысты хору, яго салісты Алег Шаблінскі, Андрэй Трыфанаў, Вольга Дзямідава, Кацярына Сухарава, Вольга Рассадзіна, Вольга Шундалава цягам усяго вечара вялі музычны дыялог з залай, прымушалі думаць, адчуваць і суперажываць. Калектыў, беражліва захоўваючы традыцыі выканання, нібы даваў тым песням новае жыццё.

Уся праграма была выбудавана так, што, падавалася, яна падводзіць публіку да таго, каб тая паслухала "Малітву" Алега Хадоскі з музыкі да спектакля "Янка Купала". І тут немагчыма было стрымаць слёзы. Боль і гонар за родную зямлю, мальба аб яе светлай будучыні...

Хочацца выказаць вялікую ўдзячнасць капэле і яе кіраўніку Сяргею Лішчанку за гэты канцэрт, за эмоцыі, якія выклікае сапраўднае мастацтва.

Юлія АЛЯНЬКОВА,
загадчык кафедры музыкі і эстэтычнага выхавання Магілёўскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Аркадзя Куляшова, кандыдат культуралогіі, дацэнт

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Чай ад Напалеона Орды, або Якія сувеніры цікавяць турыста?

Раённыя музеі Беларусі: самаробныя магніты, пошук вытворцаў і экскурсіі на любы густ

Турызм і культура заўсёды і ва ўсе часы былі непарыўна звязаныя паміж сабой. Менавіта сфера культуры Беларусі больш за ўсё цікавіць заезджых турыстаў, для якіх агляд гістарычных помнікаў, музейных цікавостак і набыццё сувенірнай прадукцыі пра ўпадабанае месца з'яўляюцца, бадай, аднымі з самых неабходных складнікаў адпачынку. Але наколькі музейныя ўстановы нашай краіны гатовыя да прыёму турыстаў? Што яны могуць прапанаваць заезджым гасцям? На чым і якім чынам могуць зарабіць? Пра гэта і пра многае іншае — у матэрыяле "К".

Будынак Клічаўскага краязнаўчага музея

У Баранавіцкім музеі турысты маглі пракаціцца на рэтра-веласіпедах

Сувенірная прадукцыя Клічаўскага краязнаўчага музея

Экскурсіі для турыстаў супрацоўнікі музейнага комплексу Напалеона Орды ў Варацэвічах ладзяць у гістарычных строях

Будынак Касцюковіцкага краязнаўчага музея

Травяны чай ад музея Напалеона Орды ў Варацэвічах

КВІТКІ – ДЛЯ ЎСІХ?

Зразумела, больш за ўсё турыстаў цікавяць адметныя экскурсіі, унікальныя экспанаты, сувенірная прадукцыя. Ці могуць усё гэта прапанаваць у музеях Беларусі?

Скажам, у **Баранавіцкім** краязнаўчым музеі, што на Брэстчыне, як патлумачыла галоўны захавальнік фондаў установы **Ганна Талкачова**, для турыстаў робяць экскурсіі як у музеі, так і па горадзе ды з выездам у раён, ладзяць камерцыйныя выставы. Таксама для заезджых гасцей прадаюць сувеніры ў гандлёвай краме, што працуе пры ўстанове культуры. Тут можна набыць разнастайную сувенірную прадукцыю, у тым ліку мясцовых рамеснікаў, ды магніты з краявідамі памятных месцаў Баранавічаў ды Беларусі.

Падобная сітуацыя назіраецца і ў **Касцюковіцкім** краязнаўчым музеі Магілёўскай вобласці, дзе таксама прапануюць турыстам платныя экскурсіі, сувеніры з мясцовага Дома рамёстваў ды магніты на халаддзільнік. Праўда, каб зэканоміць, макеты сувенірных магнітаў мясцовыя музейшчыкі распрацавалі самастойна. І менавіта гэтыя, самаробныя магніты выстаўлены ў музеі на продаж. Кошт іх, да слова, не такі ўжо і вялікі — усяго два рублі за адну штуку.

На жаль, як кажа дырэктар Касцюковіцкага краязнаўчага музея **Святлана Тыманюк**, турыстаў цяпер да іх ва ўстанову прыязджае не так ужо і багата. Таму і выкананне плана платных паслуг (а гэта прыкладна 12,5 тысяч рублёў на год) пакуль што пад пытаннем.

— З 1 ліпеня мы падняслі кошты на нашы паслугі, — кажа Святлана Тыманюк. — Так, уваходны білет для дарослага чалавека каштуе цяпер 1 рубель, а для дзяцей — 50 капеек. Раней было 60 і 30 капеек адпаведна.

Што ж, з падобнымі коштамі на квіткі, якія яўна раслічаны на ўсіх і кожнага, выканаць вялікі план платных паслуг сапраўды нялёгка. Разам з тым мясцовыя музейшчыкі не сядзяць склаўшы рукі, а актыўна працуюць над рэкламай сваёй установы і сваіх мерапрыемстваў, прапагандуючы іх у разнастайных сацыяльных сетках, бо свайго ўласнага сайта музей не мае.

З ЧЫМ ЗАПЕЧАНЫ ЯБЛЫК?

Задумваюцца над продажам прадукцыі мясцовых рамеснікаў і ў раённым музейным комплексе Напалеона Орды ў Варацэвічах, што ў **Іванаўскім** раёне Брэсцкай вобласці.

— У нашым раёне ёсць Школа бондарства, і сёння мы працуем над тым, каб у хуткім часе менавіта рамеснікі гэтай установы прапаноўвалі нам сваю прадукцыю на продаж, — кажа дырэктар музейнай установы **Вольга Краўчук**. — Да таго ж у нас пакуль няма ў штаце супрацоўніка, які б мог займацца непасрэдна продажам сувенірнай прадукцыі. Так што ўсё гэта планы на перспектыву.

Разам з тым у музейным комплексе Напалеона Орды ў Варацэвічах для турыстаў прапаноўваць разнастайнае экскурсійнае абслугоўванне, падчас якога можна не толькі прыдбаць сабе на памяць упадабаны сувенір, але і яго пакаштаваць.

— Напрыклад, у нас для турыстаў прапануецца экскурсійнае абслугоўванне з дэгустацыяй зёлкавай гарбаты, запечаных яблыкаў з рысам, карыцай ці іншымі прысмакамі, а таксама страў шляхецкай кухні, — патлумачыла Вольга Краўчук. — А яшчэ разам з мясцовым Домам культуры мы ладзім тэатралізаваныя імпрэзы і сустрэчы турыстаў на сядзібе Напалеона Орды. Гэта заўсёды выклікае цікавасць у прыезджых гасцей. Дарэчы, за тры рублі кожны ахвотны можа прыхапіць збор нашага чаю ў дарогу і выпіць напой ад Напалеона Орды ўжо ў сябе дома.

Што ж, цікавая прапанова ад іванаўскіх музейшчыкаў, якую, магчыма, варта было б узяць на ўзбраенне і іншым музейным установам Беларусі. Або зацікаўліваць турыстаў менавіта сваім, уласным і арыгінальным прадуктам, які прыйдзецца даспадобы кожнаму госцю — скажам, выпечаным хлебам, духмяным бярозавікам ці бабкай, якую дасталі з печы. Ды і той жа чай з мясцовых зёлак, думаю, наведвальнікі ацэняць, асабліва калі ахалоджаны напой будзе падзены і прапанаваны турыстам у спякотны летні дзень.

ПОШУКІ Ў ІНТЭРНЭЦЕ

Увогуле, патэлефанаваўшы ў многія раёны Беларусі, можна пераканаўча сцвярджаць, што сувенірныя крамы дадаюць шмат грошай да плана платных паслуг. Напрыклад, у Тураўскім краязнаўчым музеі, што ў **Жыткавіцкім** раёне Гомельскай вобласці, продаж сувеніраў сёлета прыносіць прыкладна 30-40 працэнтаў ад плана.

— Але так бывае не заўсёды, у кожны год сувеніры прыносяць розны даход, — тлумачыць дырэктар музейнай установы **Дзмітрый Апановіч**. — Скажам, летась сувеніры прынеслі 70 працэнтаў ад плана, пазалетась — толькі 20 працэнтаў ад плана. А яшчэ раней ад продажу сувенірнай прадукцыі мы мелі 50 працэнтаў ад плана платных паслуг. Так што год на год не прыходзіцца.

Пошук вытворцаў сувенірнай прадукцыі, як патлумачыў Дзмітрый Апановіч, адбываецца па-рознаму.

— Скажам, мы можам знаходзіць вытворцу ў інтэрнэце або на розных рамесніцкіх кірмашах, што ладзяцца па ўсёй Беларусі, асабліва ў летні час ці, скажам, да Дня горада, — кажа кіраўнік Тураўскага краязнаўчага музея. — Замаўляем спачатку невялікую партыю ўпадабанай прадукцыі, глядзім, ці карыстаецца яна попытам, і, калі водгукі ад наведвальнікаў пазітыўныя, бяром у прыватніка больш падобнай прадукцыі ды пачынаем супрацоўнічаць з ім на пастаяннай аснове.

Паводле падобнай схемы працуюць і ў **Клічаўскім** краязнаўчым музеі Магілёўскай вобласці. Так, па словах старшага навуковага супрацоўніка ўстановы культуры **Лідзіі Ачыновіч**, пошук прыватнікаў, якія займаюцца вырабам сувенірнай прадукцыі, адбываецца праз інтэрнэт ці сацыяльныя сеткі.

— Знайшоўшы патрэбнага вытворцу, замаўляем у яго невялікую партыю тавару ды глядзім на якасць прадукцыі, — кажа Лідзія Ачыновіч. — Калі нас усё задавальняе, тады замаўляем вялікую партыю сувеніраў. Геаграфія нашых заказаў даволі шырокая, вось нядаўна пачалі працаваць з Мінскам. Справа ў тым, што нам пастаянна трэба абнаўляць шэрагі сувенірнай прадукцыі, каб не паўтарацца, каб заўсёды кожны наведвальнік мог набыць сабе нешта новае, адметнае, унікальнае. Да таго ж у нас набываюць сувеніры не толькі заезджыя турысты, але і жыхары Клічава ды Клічаўскага раёна. Таму мы пастаянна шукаем новыя сувеніры і новых, адметных вытворцаў.

Што ж, усё гэта цалкам прымальны шлях як да разнастайнасці сувенірнай прадукцыі ў сваім музеі, так і, натуральна, да павелічэння пазабюджэтных даходаў. І менавіта падобныя даходы ад заезджых турыстаў дазваляюць многім раённым музеям набываць шмат патрэбных ім рэчаў, а яшчэ часам з “пазабюджэту” выплачваюцца прэміі супрацоўнікам ды рэалізуюцца праекты, пад якія бюджэтнае фінансаванне не прадугледжана. Так што ўпэўненасць у сваіх сілах, праца над рэалізацыяй сувенірнай прадукцыі разам з пошукам крэатыўных знаходак для прыцягнення турыстычнай увагі да сваёй установы — гэта, мабыць, і ёсць тыя неабходныя сакрэты паспяховай дзейнасці, якімі сёння валодаюць многія кіраўнікі ды супрацоўнікі музеяў Беларусі.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Фота з сайтаў музеяў Беларусі

КУЛЬТУРА / KIMPRESS.BY
№ 32 / 6 ЖНІЎНЯ 2022 г.

Прычым тут Марадона? І шмат іншых пытанняў...

...якія можа выклікаць сакральны жывапіс XXI стагоддзя

Віцебскі касцёл Святога Ігнацыя Лаёлы, асвечаны 9 ліпеня, спарадзіў нечувана бурлівую палеміку ў сацсетках. Прычынай стала не толькі яго радыкальна сучасная архітэктура, але таксама і роспісы Уладзіміра КАНДРУСЕВІЧА — вялізная манументальная работа "Лесвіца ў неба", якая па сваіх памерах у наш час хіба не мае аналагаў. Прычым пытанні, якія да яе ўзніклі, маюць зусім не вузканфесійны характар.

Чаму? Патлумачым. Цяжка гэта сабе ўявіць, але яшчэ адносна нядаўна — стагоддзе-другое таму — шараговы беларус знаёміўся з мастацтвам не ў музеі (у сучасным разуменні іх, уласна, і не існавала), а ў храмах. І з задачамі эстэтычнага выхавання яны цудоўна спраўляліся. З гэтым наўрад ці будзе спрачацца хоць хто са шматлікіх наведвальнікаў тэматычных выстаў у Нацыянальным мастацкім. Балазе апошняя скончылася акурат нядаўна.

Аднак ці здолеюць куратары XXV стагоддзя падрыхтаваць настолькі ж цікавую рэпрэзентацыю сакральнага жывапісу даўно прамінулага XXI? Такое пытанне я не стаў задаваць ня самаму імавернаму (як на сёння) удзельніку, гэта зарана. Але затое меў процьму іншых.

ПЭНДЗАЛЬ НІБЫ БАРАЗНА

— Папрокі ў ваш адрас, думаецца, зразумелыя. Уяўленні пра каталіцкі сакральны жывапіс даўно ўжо скляліся — а тут такі кагнітыўны дысананс...

— Мяркую, праблема ўсё ж ва ўяўленнях. Прыступаючы да працы, я заўсёды спрабую асэнсаваць агульную сітуацыю і эстэтычна да яе дапасавацца. Пачнём з таго, што касцёл пабудаваны не ў зацішай вёсцы, а ў новым мікрараёне Білева. Навокал — сучаснае урбаністычнае атачэнне. Нядзіўна, што і сам храм сваім выглядам яму адпавядае. Прычым паводле арыентацыі гэта не традыцыйная базіліка, дзе алтар знаходзіцца вельмі далёка, і паспрабуй ты разглядзець змешчаныя там фрэскі. Тут архітэктура зусім іншая: алтар набліжаны да вернікаў, роспісы добра відаць. Маляваць на гэтай вялізнай сцяне нешта ў візантыйскай стылістыцы было б, мне здаецца, не вельмі адэкватна.

— Мы звыкліся да таго, што сюжэты роспісаў больш-менш паўтарающа ці не ў кожным касцёле. У вас жа нават цяжка зразумець, што робяць тыя альбо іншыя людзі ў пінжаках...

— А вы паспрабуйце — і пераканаецеся, што амаль усе сюжэты акурат-такі даволі традыцыйныя: Апошняя вячэра, Хрыстос Уваскрэслы, выгнанне з раю, Звеставанне... Проста яны пададзеныя праз той візуальны шэраг, які набліжаны да сучаснага чалавека. Я нарадзіўся і жыву ў Мінску, пастаянна адчуваю яго ўрбаністычны рытм. Што рабіць, жыццё само падказвае эстэтычныя хады.

— Больш за ўсё, канешне, кідаюцца ў вочы менавіта маркеры сучаснасці: смартфоны або 3D-акуляры. Гэта наўмысная правакацыя?

— Слухайце, мне нецікава выяўляць біблейскія падзеі ў нейкім казачным, далёкім ад рэальнасці ключы. Рэлігія — гэта пра сучаснасць, і ў храм прыходзяць звычайныя жывыя людзі ў пошуках адказаў на актуальныя для сябе пытанні. На маёй фрэсцы святы XVII стагоддзя Язафат Кунцэвіч паказвае ім шлях. Але самі людзі — родам ужо з нашай эпохі. Касцёл жа збудаваны менавіта для іх. І нічога надзвычайнага тут няма: так было заўсёды. Брэйгель у "Пакланенні вешчуноў" таксама маляваў сваіх сучаснікаў. Толькі часы мяняюцца, а разам з імі і візуальная культура.

Ёсць меркаванне, што Ігнацый Лаёла, які з'яўляецца нябесным патронам новага касцёла ў Віцебску, натхняўся Мікеланджэла. Той акурат пісаў "Страшны суд" у алтары Сікстынскай капэлы, калі заснавальнік ордэна езуітаў прыязджаў у Рым па блаславенне Папы. І вынік не прымусіў сябе чакаць. Сам ордэн быў рэакцыяй на Рэфармацыю, якая імкнулася ледзь не выдаліць мастацтва з храмаў. А езуіты, наадварот, узялі яго на ўзбраенне — дзякуючы чаму, дарэчы, з'явілася барока. Для мяне гэта прыклад таго, як эстэтыка можа ўплываць на людзей. Адмоўна альбо станоўча — гэта ўжо залежыць ад вашай пазіцыі. Але прынамсі ніхто не застаецца абыякавым.

— Для Беларусі барока — асабліва віленскае — гэта наогул, здавалася б, эталон...

— Ды не. Само яго з'яўленне выяўляе універсальны прынцып: у кожную гістарычную эпоху ў сакральным мастацтве ўзнікаў свой стыль, свой Zeitgeist, дух часу. Кожны аўтар спрабуе яго ўхапіць. Вось і Эль Грэка даў анёлу ў рукі віяланчэль — хаця гэты музычны інструмент тады толькі-толькі з'явіўся.

— А ў вас адзін з анёлаў "лабае" на электрагітары...

— Так, бо гэта інструмент сучасны для нас — ці мо ўжо нават не зусім, колькі яму гадоў... Уся гісторыя мастацтва, як мне здаецца, — гэта досвед актуалізацыі. Пошукі спосабу распавесці пра вечнае са свайго гледзішча. Разумею, што гэта некаму нязвыкла. Але прапаную спыніцца і паразважаць. Мастацтва наогул усё ставіць пад пытанне, пазбаўляючы ад стэрэатыпаў.

— Дарэчы, згадайма адзін з самых недарэчных: як быццам рок-музыка і хрысціянства несумяшчальныя. А вы цэлы гурт на сцяне храма намалявалі...

— Тут, вядома ж, адсылка да стваральнікаў "Лесвіцы ў неба". Менавіта так і называецца мая праца.

— Вакаліст і сапраўды падобны да Роберта Планта...

— Так, мне ўжо казалі. Аднак насамрэч я маляваў свайго тату (*маецца на ўвазе знакаміты кампазітар Уладзімір Кандрусевіч.* — **І.С.**). Але найперш гэта актуалізацыя таго, што сутнасна для мяне самога — з чаго я складаюся, як пісаў адзін добры паэт.

— І нават гэтага не хаваеце... Наколькі такая трансфармацыя сакральнага мастацтва ўласцівая свету?

— У адным аўстрыйскім касцёле я бачыў аздобу ў духу мінімалізму — чырвоная лінія, якая праходзіць праз алтар. Або такі вядомы прыклад: лонданскі сабор Святога Паўла ўпрыгожылі плазмы з відэа-артам культавага сучаснага мастака Біла Віёлы (*дарэчы, дзэн-будыста.* — **І.С.**). Не кажу, што гэта павінна быць нейкім універсальным узорам. Паўсюль свой кантэкст, свае храмы, свае людзі, свае мастакі. Не варта за кімсьці гнацца — трэба проста адчуць уласную сітуацыю і з гэтым жыць.

— Цікава, чаму, будучы сучасным аўтарам паводле мыслення, вы абіраеце архаічны фігуратыўны жывапіс?

— Архаічным, як вы кажаце, ён стаў успрымацца пасля Другой сусветнай вайны — бо класічнае мастацтва было скампраметаванае таталітарнымі рэжымамі. Але ж яно невінаватае само па сабе. Мяне дзівіць такі парадокс: у сучасным жыцці цела чалавека стаіць у цэнтры ўсяго — розныя біятэхналогіі, фітнес... А ў мастацтве чамусьці стала зусім мала цялеснасці. Хаця ў ёй тояцца не толькі эратычныя пачуцці, але і ўплыў часу, непаўторнасць асобы... Тая ж дактыласкапія!

Што тычыцца алейнага жывапісу... Доўгі час я займаўся ім неасэнсавана, па інерцыі, інтуітыўна. Але спакваля ўсвядоміў яго моцную духоўную аснову, сувязь з каранямі. Згадайма наша традыцыйнае ткацтва. З насення льну выцісканць алей, гэтыя пахі... Да ўсяго, алей мае і сакральнае значэнне, ён выкарыстоўваецца ў хрысціянскіх таемствах. Праз яго пасярэніцтва адбываецца пераход у іншае вымярэнне — гэта сакральная субстанцыя. Мне здаецца, мастацтва таксама спрыяе пераходу ў іншыя вымярэнні, паза паверхню бачнага свету. Так прыгожа ўсё пераплецена...

Плюс тактыльнасць, водар... Сам працэс... Мне вельмі падабаецца адчуванне, калі ты робіш мазок шчэццю пэндзля — і разумееш, што ён неадчувальны. Нібы баразна ўздымае зямлю.

КУПАЛЬНІКІ Ў ЧЫСТЦЫ

— Вернемся да сакральнага мастацтва. Ці ёсць этычныя межы, якія нельга пераступаць? Скажам, вы інтэгруеце ў свой роспіс рэальных і пазнавальных герояў...

— Калі яны з'явіліся на сцяне храма — значыць, адказ вы ўжо маеце. Па-першае, я лічу, што гэта дапушчальна, а падругое, так лічаць і тыя паважаныя асобы, якія маю працу ўхвалілі.

— Але прычым тут Дыега Марадона? Ён жа не святы. І чаму Папа Францішак мые яму ногі?

— Калі я рыхтаваў эскізы, прыйшла навіна пра смерць гэтага вялікага футбаліста. На мяне нахлынулі ўспаміны з дзяцінства: 1986 год, чэмпіянат у Мексіцы, Марадона праз палову поля праходзіць з мячом і забівае шыкоўны гол у браму Англіі. На маю свецкую і суб'ектыўную думку, за ягоныя галы яму можна прабачыць калі не ўсё, дык вельмі багата. (*Смяецца.*)

Сам сюжэт таксама невыпадковы. Як вы памятаеце, перад Тайнай вячэрай Хрыстос абмыў ногі сваім вучням ды наказаў ім рабіць гэтаксама: "Хто хоча быць сярод вас першым, хай будзе вам слугою". Адсюль пайшоў звычай: у Вялікі чацвер святары абмываюць ногі сваёй пастве. Папа рабіў гэта нават вязням турмы. А паколькі Святы Айцец Францішак — даўні футбольны заўзятар, ды яшчэ і аргенцінец паводле паходжання, мне падалося, што спалучыць яго з Марадонай — гэта цікавы ход.

— Добра, тады такое пытанне. Як працэсуальна адбываецца ваша праца над роспісам храмаў? Хто яе ўзгадняе?

— У пэўным сэнсе, усё гэтаксама, як і з кожным замоўцам. Заўсёды — канкрэтныя сітуацыі, канкрэтныя людзі са сваімі поглядамі і тэмпераментам.

— Ці часта бываюць прэтэнзіі і наколькі дырэктыўна яны выказваюцца?

— Ізноў жа, гэта рабочы працэс, таму ўзнікаюць розныя сітуацыі. Сустракаемся, абмяркоўваем, шукаем кансэнсус... Скажам, я прыводжу аргументы, што аголеныя целы ёсць і ў той жа Сікстынскай капэле — а нехта пярэчыць: не, у касцёле гэтаму не месца. Кожны мае сваю пазіцыю — і гэта нармальная справа. Я ж не ў сваёй майстэрні, дзе магу рабіць усё, што захачу. Таму мушу ўлічваць думку ўсіх зацікаўленых бакоў.

— Аднак аголеныя целы ў апошнім вашым роспісе захаваліся...

— Трохі меней, чым было на эскізах: гэта акурат адзін з кампрамісаў. У сцэне "Чысцец", дзе людзі выкараскваюцца з агню, напачатку было больш цялеснасці... Ну не будзеш жа ты ім купальнікі і плаўкі маляваць. Але я ўнёс пэўныя карэктывы: трэба ўлічваць, што і дзеці прыходзяць, і некаторыя дарослыя абураюцца. Так што ўрэшце мы знайшлі кампраміс.

— А як увогуле адбываецца яго пошук?

— Апошнім разам для абмеркавання роспісаў збіраўся цэлы кансіліум з удзелам біскупа, святароў, прадстаўнікоў муніцыпальных уладаў і вядома, парафіян. Такую вялікую працу ж не схаваеш: людзі бачылі яе ў працэсе, прыходзячы на нядзельныя імшы. У іх узнікалі пытанні...

Я зладзіў аглядальны экскурс у гісторыю сакральнага мастацтва ад раннехрысціянскіх часоў. Патлумачыў, што нашы ўяўленні аб ім — даволі суб'ектыўныя. Бо, трохі паразважаўшы, мы прыйдзем да высновы, што яны не спрадвечныя: усё ж некалі нараджалася. Скажам, залатыя фоны. Некалі нашы продкі задумаліся: як перадаць духоўнае паняцце святасці праз алегорыю, узятую з зямнога жыцця? А што ў нас самае каштоўнае, што не парахнее, не ржавее? Вядома, золата. Адтуль і пайшло.

ІНТЫМНАЕ СУМОЎЕ

— Даруйце за банальнае пытанне: чаму ў вас Хрыстос без барады?

— Бо гэты вобраз таксама не вечны. На першых фрэсках, якія з'явіліся яшчэ ў катакомбах, мы бачым Езуса ў вобразе безбародага юнака, які нясе радасную навіну. Чаму так? Давайце паразважаем. Тыя выявы з'явіліся ўжо праз пару стагоддзяў пасля евангельскіх падзей, і рабілі іх людзі, якія самога Хрыста ніколі не бачылі. Адпаведна, перад імі паўстала пытанне: як Яго выяўляць? Адказы яны шукалі ў сучаснай для сябе візуальнай культуры — то-бок у антычнасці з яе маладым прыгажуном Апалонам. Свядома ці не, але гэты вобраз быў запазычаны. І ён адпавядаў духу часу ды яго адчуванню тымі людзьмі, якія бачылі ў Хрысце аднаўленне свету. Ды і куды пазней вобраз Езуса без барады таксама сустракаецца ў Мікеланджэла, Караваджа, іншых мастакоў.

Аднак паступова ён саступіў месца іншаму. Пасля таго, як імператар Канстанцін зрабіў хрысціянства афіцыйнай рэлігіяй, вобраз маладога Хрыста ўжо не надта пасаваў. Вось і з'яўляецца велічны Езус Пантакратар, да якога мы і прызвычаіліся. Як бачыце, усё некалі пачыналася, з нечага прарастала, мае свае карані. І, адпаведна, зусім неабавязкова мусіць захоўвацца назаўсёды.

— Няўжо парафіяне з вамі пагаджаліся?

— Па-рознаму. Парафія вялікая, поглядаў шмат, тэма вельмі далікатная. Але сустрэча прынамсі наблізіла нас да паразумення. Так, была крытыка, аднак былі і станоўчыя водгукі. Што найбольш для мяне важна, я адчуў і досвед індывідуальнай перцэпцыі, сапраўдны кантакт паміж мастаком і гледачом. Скажам, адзін чалавек сказаў, што мае анёлы з трубамі неяк абудзілі эпізод з ягонага жыцця: на пахаванні яго бабулі ён пачуў трубны гук, які ўвасабляў радасць: душа выпраўляецца ў Божае Валадарства. Раней гэтая асоба сваім досведам дзяліцца баялася, а цяпер вось наважылася. Для мяне вельмі важна, калі мастацтва спараджае такое бадай інтымнае сумоўе.

— Аднак для багаслоўя тэма мастацтва і дагэтуль камень сутыкнення. Тое ж выкарыстанне запазычаных з антычнасці візуальных кодаў — і ўжо тым болей адвольных сучасных вобразаў...

— Тут я цалкам давяраю біскупу і святарам, якія маю працу ўхвалілі. Багаслоўскія дыспуты — не справа мастака.

— А як яны абіраюць аўтара для такой працы?

— Калі да мяне звяртаюцца, значыць, я ўжо маю пэўны крэдыт даверу. Што нядзіўна, бо ў Віцебскай дыяцэзіі гэты касцёл далёка не першы, які мне давялося распісваць, — здаецца, восьмы ці дзявяты.

— Папярэднія вашы касцельныя роспісы — у Полацку і Расонах — нагадваюць пра траўмы нашай гісторыі... Але ж многія прыходзяць у храм нібы на сеанс псіхатэрапіі, імкнучыся адключыцца ад рэчаіснасці. Ці варта іх занурваць у трагічнае мінулае?

— Слухайце, але ж Крыжовы шлях таксама рэлаксу не спрыяе, ці не так? А сцэна, калі Маці аплаквае памерлага Сына? Я супраць таго, каб у храме было проста "прыгожанька". Сакральнае мастацтва павінна выклікаць перажыванні ды спрыяць унутранаму пераўтварэнню. А для псіхалагічнай разрадкі можна і ў лес схадзіць.

"КАЛІ НЕ ВЕРЫШ, НАВОШТА ТАДЫ ГЭТЫМ ЗАЙМАЦЦА?"

— Ці праўда, што чалавек, які распісвае храм, мусіць быць ледзь не святым?

— Сапраўды, ёсць асобы, якія лічаць, што мяне да храмаў і блізка падпускаць нельга. Але ў гэтым звязку мне такая прыгадваецца гісторыя. Падчас стажыроўкі ў Італіі я пажыў месяц у тым кляштары, дзе Францішак Асізскі атрымаў стыгматы. Манахі мне распавялі, як яны вырашылі замовіць мюзікл пра гэтага вялікага святога папулярнаму італьянскаму кампазітару Анджэла Брандуардзі. Той ажно сумеўся, маўляў, ды ну, я ж апошні грэшнік, куды мне? Дзе я, а дзе Асізскі? І тут францішкане адказалі: часам Бог выбірае менавіта апошніх грэшнікаў, каб паказаць Сваю веліч. Мяне гэтая гісторыя абнадзейвае.

— А ці ведаюць вашы замоўцы, што ў сваёй "свецкай" творчасці вы любіце маляваць аголеных дзяўчат?

— І хлопцаў таксама. Хоць забіце, але не бачу супярэчнасці паміж рэлігіяй і аголеным целам. Тэма ж не новая прынамсі з часоў Рэнесансу. "Давід" Мікеланджэла, напрыклад, не мае фігавага лістка — і нікога гэта даўно не бянтэжыць... Я далёка не першы, хто лічыць, што прыгажосць цела таксама можа быць той мовай, якая дазваляе перадаць духоўнае харастро. Мастакі спакон веку сутыкаюцца з пытаннем, якімі сродкамі яго выказаць. Вось і для мяне цела — гэта найперш інструмент для выяўлення таго, што ўнутры.

— Наколькі ўвогуле свецкая і сакральная плыні вашай творчасці карэлююць паміж сабою?

— Быў час, калі яны цяклі паралельна, не перасякаючыся. Але ў пэўны момант я зразумеў, што гэтак можна захварэць на шызафрэнію — таму трэба прывесці ўсё да агульнага назоўніка. Гэта пачалося з іншага віцебскага касцёла — святога Антонія. Тады ў майстэрні я працаваў з іржавым жалезам, дапасоўваючы да яго залатыя элементы. Што, дарэчы, цалкам адпавядае хрысціянскай філасофіі: вечнае і хутка плыннае. І вось у гэтай тэхніцы я наважыўся зрабіць для касцёла стацыі Крыжовага шляху. Іх прынялі. І я зразумеў, што мне не трэба хавацца: у касцёле мае творчыя пошукі могуць быць успрынятыя, запатрабаваныя, зразуметыя.

— І сапраўды, шмат вякоў менавіта рэлігійнае мастацтва, скажам так, спараджала трэнды, будучы і сапраўды самым сучасным. Але цяпер, здаецца, збольшага тыражующа старыя ўзоры. Чаму так здараецца?

— Не ведаю пра ўсё рэлігійнае мастацтва, бо збольшага канцэнтруюся на сваіх творчых пошуках. Спрабую зразумець, ці могуць яны ўвасабляцца ў сакральнай прасторы, і калі так, то якім чынам. Як гэта ўсё працуе?

— А ці павінна сакральнае мастацтва выклікаць так шмат пытанняў? Бо, здавалася б, тут усё зразумела...

— Падчас кансіліуму былі і такія выказванні: трэба, каб аздабленне храма ўсім падабалася і пытанняў не выклікала. Я пярэчыў: значыць, яно проста не ўзбуджае ніякіх эмоцый! Калі нехта лічыць, што найлепшае мастацтва — гэта дэкор, то гэта не да мяне. Я ўсё ж такі веру ў сілу мастацтва. Калі не верыш, навошта тады гэтым займацца?

Ілья СВІРЫН

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63
(экскурсійнае бюро)

• **Пастаянныя экспазіцыі.**
• Выстава **"Чорна-белае кіно і каляровыя мульцікі".** Дэманструюцца работы майстроў беларускага кніжнага мастацтва. **Да 7 жніўня.**
• Выстава **"Плынь часу"** – творы беларускіх мастакоў-юбіляраў 2022 года. **Да 28 жніўня.**
• **"Пачуццяў светлых хараство"** – персанальная выстава **Віктара Барабанцава** да 75-годдзя мастака. **З 12 жніўня да 11 верасня.**

Выставачны корпус, вул. К. Маркса, 24

• **Персанальная выстава Мікалая Ісаёнка.** Да 75-годдзя мастака. Рэтраспектыва творчай спадчыны за 50 гадоў і новыя работы. **Да 28 жніўня.**
• Выставачны праект **"Жаночы Род". Да 1 кастрычніка.**

УНП 100377771

МУЗЕЙ В.К. БЯЛЫНІЦКАГА-БІРУЛІ Ў МАГІЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл. 8 (0222) 65 07 57, 65 88 00

• **Пастаянныя экспазіцыі**.
• Выстава **"Мора. Неба. Аблокі"**, прысвечаная адлюстраванню ў беларускім мастацтве XX стагоддзя прыродных з'яў і разнастайных форм адпачынку чалавека на прыродзе ў розныя поры года. **Да 2 кастрычніка.**
• Праграма **Art-lectorium "Зразумелае мастацтва". Праводзіцца заўсёды.** Падрабязней на сайце музея (artmuseum.by) альбо па тэлефонах: 8 (0222) 65 02 03, 65 88 00.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Некрасава, 3. Тэл.: 399-09-78

• Выставачны праект **"Сальвадор Далі. Святое пасланне"**: графічная серыя вялікага мастака XX стагоддзя – **яго ілюстрацыі да Старога і Новага Запаветаў з прыватнага збору. Да 14 жніўня.**
• Выстава **"Марк Шагал: мастацтва бачыць свет сэрцам".** Да 135-годдзя мастака. Дэманструюцца работы сучасных аўтараў, якія інтэрпрэтуюць, цытуюць і пераасэнсоўваюць спадчыну Марка Шагала. **Да 21 жніўня.**
• Віртуальны праект **"Адзіная спадчына".** Даступны на сайце ncsm.by. **Да 31 снежня.**
• Майстар-класы для школьнікаў: **"Акварэльныя замалёўкі", "Начны пейзаж", "Вясновыя фантазіі", "Што пабачылі мае вочы…".** Для груп ад 5 чалавек па папярэднім запісе.

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 47. Тэл.: 242-78-14

• Выставачны праект **"Шагал. La Bible". Да 28 жніўня.**

УНП 192543414

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66

• **Пастаянная экспазіцыя**.
• Часовая экспазіцыя **"Партызанскія кіраўнікі Беларусі".** Дэманструюцца фотаздымкі, дакументы, асабістыя рэчы і творы выяўленчага мастацтва. **Да 5 верасня.**
• Часовая экспазіцыя **"Бог вайны"**, прымеркаваная да 80-годдзя пачатку Сталінградскай бітвы і 78-годдзя зацвярджэння Дня ракетных войск і артылерыі. **Да 15 жніўня.**
• Выставачны праект **"Вызваленне Еўропы" ў рамках Міжнароднага праекта "Тэрыторыя Перамогі"**, які абядноўвае 250 музеяў і ваенна-гістарычных цэнтраў Расіі і замежных краін.
• Віртуальны музейны альбом **"Як нашы дзяды ваявалі".**
• Анлайн-выстава **"Пінская рачная ваенная флатылія".**
• Інтэрактыўная праграма **"Усё вышэй, вышэй і вышэй..."** на пляцоўцы ля самалёта Лі-2 – аб героях вайны і лётных подзвігах, а таксама цікавыя факты з гісторыі ваенна-транспартнага самалёта Лі-2. **Кожную суботу і нядзелю з мая па верасень.**
• Майстар-класы ў "Музеі для дзяцей" – **пластылінавы жывапіс і малюнак у тэхніцы гратаж (серада – нядзеля з 10:00 да 17:00).**

УНП 100235472

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70

• **Пастаянная экспазіцыя.**
• Выстава **"Пакт Рэрыха — Мір праз Культуру".** Слановая зала. **Да 30 жніўня.**
• **Выстава "Белая зброя краін свету".** 1-шы адсек Паўночнага корпуса. **Да 25 снежня.**
• Фотадакументальная выстава **"Без тэрміну даўнасці"**, прымеркаваная да Года гістарычнай памяці і прысвечаная генацыду беларускага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны.
• Аглядныя і тэматычныя экскурсіі.
• Экскурсіі з элементамі тэатралізацыі для дзяцей і дарослых.
• Квэст **"Таямніца двух куфраў". 6 жніўня.** Пачатак у 15.30.
• Сямейная квэст-экскурсія **"Легенды і паданні Мірскага замка"** (група ад 2 да 5 чалавек).
• Экскурсія для дваіх **"Інтрыгі Купідона".**
• Экскурсія **"Падарожжа ў часе"** для дзяцей малодшага школьнага ўзросту.
• Музейныя заняткі для дзяцей сярэдняга школьнага ўзросту: **"Святочная страва для князя па старадаўнім рэцэпце"; "Асаблівасці жаночага касцюма XVIII ст."; "Арганізацыя войска і вайсковая справа ВКЛ у XVI ст."; "Печы з каробкавай кафлі XVI–XVII стст. у палацы князёў Радзівілаў".**

УНП 590201541

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: +375 17 363 77 96, +375 17 358 88 78

• **Пастаянная экспазіцыя**.

УНП 100377771

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149

Палацавы ансамбль:
• Міжнародны выставачны праект **"Castrum doloris. Пахавальны цырыманіял нясвіжскага двара". У складзе пастаяннай экспазіцыі.**
• Часовая экспазіцыя **"GLORIA ARME: ваенна-гістарычная рэканструкцыя даспехаў і зброі".** Вялікая выставачная зала. **Да 23 кастрычніка.**
• Выставачны праект, прысвечаны Году гістарычнай памяці, **"Ператвораныя ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны". Да 15 студзеня 2023 г.** У экспазіцыйнай зале першага пускавога комплексу.
• Выстава-атракцыён па матывах творчасці мастака і рэжысёра Алы Мацюшэўскай **"Час – хуткая рака"** – да Года гістарычнай памяці. Гульня-блукалка "Вандроўка ў свет анімацыі" (па матывах выставы-атракцыёна). **Да 9 кастрычніка.**

Мерапрыемствы:
• **Квэсты:** "Палацавыя таямніцы"; "Музычная скарбніца Нясвіжскага палаца".
• **Віртуальныя выставы: "Нясвіж — здабытак сусветнай культуры".** Выстава Паўла Татарнікава **"Магнацкія двары і замкі Беларусі". "Ператвораныя ў попел. Генацыд беларускага народа на тэрыторыі Нясвіжскага раёна ў гады вайны".**
• **Тэматычныя і аглядныя экскурсіі па гісторыка-архітэктурных помніках і ландшафтных парках г. Нясвіжа.**

Аддзел экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці (г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1):
• Выстава акварэлей Любові Абрамавай **"Таймлапс". Да 30 верасня.**

Ратуша (г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3):
Пастаянныя экспазіцыі:
• **"Гарадское самакіраванне ў Нясвіжы ў XVIII – 1-й палове XIX стст."**
• **"Нясвіж у міжваенны час. Людзі падзеі".**
• Калекцыя гадзіннікаў XIX–XX стст. **"Культура часу".** З фондаў музея-запаведніка.

Мерапрыемствы:
• Экскурсія з элементамі гістарычнай гульні **"Музейныя вандроўкі".**
• Квэсты: **"Карта сямі каралеўстваў"; "Сакрэты старога захавальніка".**
• Сюжэтна-ролевая развівальная праграма **"Школа шпіёнаў".** Да 25 чалавек.
• **"Дзень нараджэння ў Ратушы".** Група да 12 чалавек ад 6 да 11 гадоў.
• **"Дзень нараджэння з клаўнесай Карамелькай/лялькай Лолі)".** Група ад 4 да 10 чалавек ад 4 да 12 гадоў.

Архітэктурны помнік "Слуцкая брама":
• Часовая экспазіцыя **"Храмавае дойлідства Нясвіжа". Да 30 верасня.**

Падрабязнасці па тэлефонах +375177020602, +375177020660 або на сайце niasvizh.by.

УНП 600207920

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спартакомплекс "Раўбічы", Мінскі раён.
Тэл.: +375 17 507 44 68

• **Пастаянная экспазіцыя**.
• Выстава **"Адзінства ў разнастайнасці"** – творчы праект мастакоўскай сям'і Курачыцкіх. Станковы жывапіс, пластыка з шамоту і керамікі, мармурнай крошкі і бронзы. **Да 20 кастрычніка.**

УНП 100377771

З пытаннямі размяшчэння рэкламы звяртайцеся па тэлефоне 8(017) 334 57 41.

Калі сэрца замірае ад тугі

Вокладка кнігі

Для супрацоўнікаў Слонімскай раённай бібліятэкі імя Я. Коласа днямі быў зладжаны факультатыў па краязнаўстве "Сустрэча з мінулым і сучасным". На мерапрыемства быў запрошаны беларускі паэт, літаратуразнаўца, гісторык, журналіст Сяргей Чыгрын.

Пісьменнік прэзентаваў кнігу паэта з Навагрудка Самсона Пярловіча "Сэрца замірае ад тугі". У прадмове Сяргей Чыгрын знаёміць чытачоў з лёсам Самсона Пярловіча, які ў сваім жыцці прайшоў праз шматлікія выпрабаванні і пакуты, найбольшымі з якіх сталі гітлераўскія і сталінскія лагеры.

"Каб ушанаваць памяць пра гэтага чалавека, я вырашыў сабраць яго лепшую літаратурную працу пад адну вокладку. Матэрыял збіраўся шмат гадоў", — адзначыў Сяргей Чыгрын.

У выданне ўвайшлі вершы паэта, сатырычныя творы і аповесць "Да белых мядзведзяў", а таксама ўспаміны тых людзей, хто ведаў і сябраваў з Самсонам Пярловічам.

Напрыканцы сустрэчы аўтар падзяліўся планамі на будучыню і падараваў сваю кнігу з аўтографам раённай бібліятэцы.

Таццяна САЙЧЫК,
загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу

Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь

аказвае фізічным і юрыдычным асобам паслугі па рэстаўрацыі і кансервацыі ікон, твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Тэлефоны: **(17) 397 01 63; (25) 667 78 19**

КУЛЬТУРА

Пераможца 2006 г.
Гран-пры 2010 г.
Пераможца 2022 г.

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-АСВЕТНІЦКАЯ ГАЗЕТА ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА)

Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".

Дырэктар — ДУЛЕВІЧ Віктар Іванавіч.

Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.

Прыёмная: (017) 334 57 41. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.

Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч;
Намеснік галоўнага рэдактара — ШЧУРОК Жанна Генадзьеўна
Адказны сакратар — Галіна МАЛІНОЎСКАЯ;
Рэдактар аддзела: Яўген РАГІН;
Аглядальнікі рэдакцыі: Надзея БУНЦЭВІЧ, Антон РУДАК, Павел САЛАУЕЎ, Ілья СВІРЫН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ, Данііл ШЭЙКА, Зміцер ЮРКЕВІЧ, Настасся ЮРКЕВІЧ.

Сайт: www.kimpress.by.
E-mail: kultura.bel@yandex.by.
Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх.
Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23.
Тэлефон-факс: (017) 334 57 41.
Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцэнзуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.
Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
©"Культура", 2022.
Наклад 2955.
Індэксы 63875, 638752.
Рознічны кошт — па дамоўленасці.
Падпісана ў друк 05.08.2022 у 18:00. Замова №1918.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Беларускі Дом друку". 220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.